

Bűnmegelőzés és bűnelhagyás

Onga Város Bűnmegelőzési és Tudatosabb Szabálykövetést Előmozdító Stratégiája

TOP-2.1.2.-15.B01-2016-00020 „bűnmegelőzési stratégia”

2019

Készítette: JORMA KFT

Forgács István

2019

1. Előszó

Az alábbi tanulmány célja, hogy segítse Onga város közösségét, valamint a helyi közösség és a település egészének a fejlesztésért, működéséért felelős helyi szereplőket abban, hogy meghatározhassák, mit és hogyan tegyenek közösen a település biztonságosabbá tétele érdekében, fő hangsúlyt fektetve a bűnmegelőzés, a szabályok megtartása, valamint a tudatosabb magatartásformák és megfontoltabb döntéshozatal kérdésére.

Mindenkinek egyet kell értenie abban, hogy a város jövőbeni eredményes fejlesztése érdekében kiemelten fontos elvárás lesz, hogy tisztán lássák a helyben élők, milyen társadalmi és gazdasági lehetőségek is kínálkoznak a település számára, és hogy azokat hogyan lesz képes majd kihasználni a helyi közösség és a település vezetése. Ehhez viszont szükséges, hogy **egy olyan helyi közösség formálódjon, amely bízik annak tagjaiban**, számíthat a közösség minden egyes elemére, valamint **együttesen követeli meg azokat a tudatos döntéseket és a közösen meghatározott morális minimumokhoz való igazodást**, amellyel egy biztonságos közegben élhetnek és dolgozhatnak majd az ongai emberek. Ehhez egyértelművé kell tenni, hogy mik azok a jelenleg zajló tendenciák és állapotok, amelyekkel körülírható, jellemezhető Onga város helyi közössége, valamint annak biztonsági, morális háttere, továbbá együttműködési hajlandósága és egymást segíteni kívánó önálló karaktere.

Nyilván nagyon nehéz egy település egészének a morális, jogkövető, valamint egymás segítségét meghatározó jellemzőit általánosan megítélni, ugyanakkor mégiscsak létezik egy szubjektív véleményezhetősége a városnak, és ezt leginkább a helyben élők alakítják ki, ők határozzák meg. A helyben élők általános jellemzői viszont folyamatosan változhatnak, és a nagy kérdés az, hogy van-e arra vonatkozóan egyértelmű szándék, és történnek-e azért egyes konkrét döntések és lépések, hogy ez a változás jó irányba mozduljon el. Azaz, tisztán, egyértelműen látszódnia kell annak, hogy **akar-e az ongai közösség jobbra válni**, egy olyan közösséggé, amely egy bizonyos általános állapot elérése után mindent megtesz azért, hogy megóvja, megőrizze mindazt, amit addig elért. Itt már értelmezhető az, hogy az egymás segítése, az egyes morális minimumok folyamatosan elvárása és mindenki általi megtartása, valamint a település közösségének belső szolidaritása hogyan legyen egy-egy olyan érték, amelyhez mindenki (vagy legalábbis a helyben élők többsége) biztosan ragaszkodik. Ez a folyamat eredeztethető felülről, kifejezheti ezzel kapcsolatos szándékát a település vezetése, de ébredhet a szándék lentről, a helyi civil szervezetek, vagy éppen a helyi polgárok részéről

is, az a nagyon fontos, hogy mindenképpen ébredjen, jelenjen meg valamilyen szinten majd. Ma Magyarországon általában az utóbbi a jellemző (azaz, alulról formálódó kezdeményezések jelennek meg ebben a témakörben), kevés település vezetése mer önállóan belefogni abba, hogy megpróbálja a saját közösség jobb, erkölcsösebb, támogatóbb és jogkövetőbb közösséggé formálni. Ki kell mondani, hogy a polgármesterek többsége általában megelégszik azzal, hogy ha helyben nem őt teszik felelőssé a változó közbiztonságért, hanem a rendvédelmi szerveket, és mindent el is követnek sok településen azért, hogy ne kelljen ezzel a kérdéskörrel közvetlenül foglalkozniuk.

Nyilván a legfőbb feladat és az eszközök, erőforrások túlnyomó többsége is a központi, kormányzati hatalom kezében összpontosul, hiszen a kérdéskörrel kapcsolatos legfontosabb jogszabályokat a parlament hozza, a rendőröket a Belügyminisztérium fizeti, stb., és könnyű lenne azt elfogadni, hogy elsősorban rajtuk múlik az, hogyan alakul az ország általános közbiztonsági helyzete. De pont ez utóbbi gondolat a fontos, mert **az általános viszonyok helyben egyénivé formálhatók**, és egyáltalán nem kell belenyugodni abba, országos kedvezőtlen tendenciákhoz legyen egy-egy település sorolva akkor, amikor talán az ott élők maguk nagyon konkrétan tehetnek azért, hogy jobb, biztatóbb helyzet legyen náluk megteremthető. Ezen Stratégia ennek a szellemiségnek a jegyében született meg, és próbál meg abban segítséget adni, hogy hogyan kellene Onga városának tennie önmagáért, hogyan lenne megteremthető az a közösség, amely morálisan és egymást segítő együttműködési szándékban mindig jobb és jobb kíván lenni, valamint, hogy mindez milyen előnyöket kínáljon a település elsősorban gazdasági alapú társadalmi felzárkózása érdekében.

2. Alapvetés

Onga városa jelen pillanatban egy közel 5000 fős települése a Miskolc – Szerencs – Sátoraljaújhely tengelyen, gyakorlatilag a Taktaköz kapuja. Utóbbi megállapítás azért fontos, mert a tájegység társadalmi értelemben véve az elmúlt időszak során komoly nehézségeken ment keresztül, és az amúgy is sok gazdasági és társadalmi problémával küzdő Borsod-Abaúj-Zemplén megye egyik legtöbb odafigyelést igénylő szeglete lett, komoly kihívás elé állítva megye vezetését, valamint az itt élő települések polgármestereit, közigazgatási szakembereit, közfeladat-ellátóit. Utóbbiakra többször ki kívánok térni majd, hiszen **ők azok, akik a legközvetlenebb formában találkoznak az említett társadalmi nehézségekkel**, és leginkább ők azok, akiknek lehetőségük lenne a helyi szemléletformálásban szerepet vállalni. De azt látni kell, hogy leterheltségük, sok esetben nem elegendő létszámuk, valamint az őket érő nehézségek miatt nem várható el tőlük sokkal több annál, mint amit most is nyújtanak, **sőt, sokkal inkább őket kellene abban segíteni, hogy eredményesen végezhessék a munkájukat.** Ezek a jellemzők az ország egészében jelen vannak a közfeladat-ellátók közegeiben, ugyanakkor az ország ezen részében sokkal nagyobb felelősség hárul rájuk, hiszen a társadalmi leszakadás, vagy éppen a társadalmi felzárkózás folyamatában kulcsszerep hárul (pontosabban hárulna) rájuk. Ezt minden pillanatban szem előtt kell tartani, amikor Onga város jövője, fejlesztési lehetőségei kerülnek szóba. Jó fejlesztés csak ott valósulhat meg, ahol vannak olyanok, akikkel a fejlesztés végigvihető, vagy akik képesek a fejlesztésekhez szükséges kereteket és viszonyrendszereket biztosítani.

Ma már elég sokan tudják országszerte is, hogy a település 2013-ban, azaz, alig több mint fél évtizede kapta meg a városi rangot, viszont a helyben élők (civiliek és hivatalos személyek is) alapján véve még mindig egy nagyközség belső működését és közösségét látják – a városi jelleg leginkább abban lehet tetten érhető, hogy megnőtt azoknak a lakosoknak a száma, akik Miskolcra költöztek ki, és hoztak magukkal egy urbánusabb, városiasabb hozzáállást. Mindez azt is jelenti, hogy ha földrajzi értelemben nem is, de sok más tekintetben közelebb került a nagyváros Ongához, ami bátran kijelenthető, hogy pozitív, fejlődést kínáló folyamatokat is elindított, illetve azt is látni kell, hogy a jól prosperáló gazdaságnak köszönhetően Miskolcon biztosan el tud helyezkedni mindenki, aki munkát keres, és ez **nemcsak a nagyvárost hozta ki Ongára, hanem az ongai emberi is bevitte.** Gyakoribb és jobb a közlekedés, nő a gépkocsik száma, bátrabban és többen jelentkeznek a miskolci iskolákba a helyi fiatalok. És ha olyan

egyértelműség még nincs is még, mint Felsőzsolca/Alsózsolca és Miskolc vonatkozásában, mindenképpen tekinthetünk ma már úgy a városra, mint a megyeszékhely egyik kvázi külső lakóövezetére.

Mindez természetesen a helybeli közösség megváltozásával is járt és jár folyamatosan az elmúlt évek során, leginkább abban a tekintetben, hogy a felértékelődhet a város azok számára, akik a településtől keletre, délre és északra laktak korábban, hiszen innen közvetlen, egyértelmű elérhetősége lesz a nyugati irányban fekvő Miskolcnak, és ez az önmagukért tenni akaró családok számára mindenképpen egyfajta lehetőséget kínál. Ugyanígy megjelennek azok, akik családi házas környezetre cserélnék a nagyvárosi társasházi lakásokat, és ők azok, akik egyértelműen fejlődő, gyarapodó családokként megengedhetik maguknak, hogy kiköltözzenek a nagyvárosból, mert van saját gépkocsijuk és nem okoz problémát Miskolcra járni munkába vagy iskolába majd a továbbiakban is. Mindezek mellett viszont beszélni kell azokról is, akik egyértelmű és meghatározó részei a helyi közösségnek generációk óta már – ők viszont szemléletükben, hozzáállásukban, helyi történelmükben azt a **falusi, nagyközségi környezetet hordozzák magukban**, amelyben az állattartás, a kertművelés, a helyi hagyományokhoz való ragaszkodás, a kisebb közösség belső értékeinek a megtartása volt nagyon sokáig – és részben még ma is – megélhető. Ez utóbbi közeg természetes, hogy sokkal inkább ragaszkodik a korábbi, kissé maradibb, hagyományosabb meglátásaihoz és életfelfogásához, és sokkal nehezebben igazodik a változó társadalmi és gazdasági kihívásokhoz. Ez a közeg bezárkózóbb, idősebb és magán viseli még mindig a szocializmus időszakának számos jellemzőjét: egyszerre éli meg még mindig a torz állampárti gazdasági és társadalmi állapotok nyomán itt maradt egyenetlenségeket (államosítás, téeszesítés, majd földprivatizáció, munkahelyek elvesztése utáni vákuum-állapotban megjelenő feleslegesség, stb.), és közben gondol vissza nosztalgiával a gondoskodó Kádár-rendszerre. Ebben a közegben van még jelen mindezek mellett nagyon masszívan a helyi roma- és leszakadó társadalmi státuszú egyének és családok közössége, akik száma nemcsak itt, de a térségben is nő, és akik az idősebb generáció által megélt Kádár-korszakot követő időszak egyértelmű vesztesei, mert ők azok, akik 30 éve nem találják meg azt az utat, amellyel a társadalmi és gazdasági hátrányaikon részben saját erőfeszítésekkel is, de megpróbálnának változtatni. Ehhez nyilván sok olyan dologra lenne szükség, ami nem csak rajtuk múlik, de ennek a rétegnek a felzárkózási esélyeinek a növeléséhez elengedhetetlen lesz, hogy **ők is részei legyenek a**

helyi közösségi folyamatoknak, részt vállaljanak a település jövőjének a formálásában. Ehhez viszont a saját felelősségüket is növelni kell, illetve lehetőséget kell teremteni ahhoz, hogy önállóan is cselekedni képes közösségként tekintsünk rájuk, amelynek nincs szüksége folyamatosan arra, hogy a település vezetése, és a többségi társadalom gondoskodása, „gyámsága” vigye előbbre a saját ügyeiket. Abból adódóan, hogy jelenleg ez a csoport a legdinamikusabb számban növekvő közösség a településen (és a térségben is), biztosan ki kell mondanunk, hogy nagymértékben rajtuk múlik a város jövője, és mindenféle folyamat, amelynek részese lesz Onga a jövőben, csakis úgy valósulhat meg eredményesen, ha abban megfelelően kezeljük ennek a közösségnek az igényeit, lehetőségeit, elvárásait, és nagyon egyértelműen fogalmazzuk meg a velük szemben támasztható követelményeket.

Említettem már a közfeladat-ellátókat a fejezet elején. Komoly felelősség hárul rájuk immár évek – lassan évtizedek – óta, hiszen ők azok, akiknek a meglétét és legalább elégséges minőségű munkavégzését természetesnek veszik az állampolgárok, miközben egyre romlanak a körülményeik, egyre nehezebb társadalmi környezetben végzik sokan a munkájukat. Vonatkozik ez leginkább a közoktatásban, köznevelésben feladatot vállalókra (tanárookra, tanítókra, óvónőkre, dajkákra), valamint az egészségügyben, tömegközlekedésben, postai szolgáltatásokban és közrendvédelemben, valamint a helyi/járási közigazgatásban dolgozókra, akik mind közvetlenül találkoznak a társadalom tagjaival, és elméletben meg kell – meg kellene – felelniük mindenki elvárásainak, miközben pedig nekik elsősorban a saját feladatukhoz rendelt jogszabályok a legfontosabb rendező elvek. Ugyanakkor az őket érő kihívások, nehézségek észrevétele mellett látni kell azt is, hogy milyen felelősséggel bírnak ők mindannyian, hiszen a munkájuk nagyban kihat egy adott közösség belső társadalmi folyamatainak az alakulására, sőt, elsősorban ők azok, akik keretet adhatnának annak, hogy milyen morális és együttműködési minimumokat kellene, vagy lehetne egy helyi közösségnek meghatároznia, illetve ők segíthetik is azt, hogy ezekhez a helyben élők ragaszkodni tudjanak. Ha például egy iskolaigazgató átérzi annak a felelősségét, hogy a gondjaira bízott iskolában nem jelenhet meg sem a drog, sem az iskolai erőszak, ellenben nemre, vallásra, bőrszínre tekintet nélkül segíti a tehetséges gyerekek előbbre jutását, akkor azzal nagyon is sokat tehet a település érdekében. Ha egy rendőr nem csak közrendvédelmi feladatnak tekinti, hogy mit jelent az ő munkája egy fiatalnak, egy családnak, egy közösségnek, akkor nem csak a rend őre és a bűn üldözője lesz, hanem részben pedagógussá és szociális munkássá is válik, aki

felvállalhatja azt, hogy idejekorán segít másokkal együttesen olyan folyamatokban, amelyek kihívásokat, nehézségeket hozhatnak mind az egyén, mind a család, mind a közösség számára. Előre persze nem határozható meg, hogy kinek mi a dolga egy helyi közösség egyben tartása érdekében, de a munkájukkal, saját felelősségükkel tisztában lévő emberek képesek lehetnek arra, hogy megtalálják, mit tehetnek hozzá a helyben meglévő nagy egészhez, mivel tehetik jobbra, könnyebbé a helyi viszonyokat.

Mindez azt is jelenti, hogy ez a Tanulmány nem ír elő senkinek semmit, ugyanakkor nagyon is szeretné azt elérni, hogy a helyben élők értsék, lássák azt, hogy mit és hogyan kellene **másképpen, jobban, együttműködőbben** tenniük. Hiszek abban, hogy egy olyan közösség számára, mint Onga városa, pontosan olyan kezdeményezések kellenek, amelyek nemcsak egyféle megközelítést, célokat és eszközöket határoznak meg, hanem a lehető legszélesebb körből válogatja meg azokat, így kínálva esélyt arra, hogy folyamatosan jobbra, működőképesebbé lehessen tenni a helyi viszonyokat. A helyben élők (akár kinevezett-, választott tisztségviselők, akár közfeladat-ellátók, akár helyben élő civil lakosok) kell, hogy a saját közösségüket formálják, és hogy a lehető legegységesebb elvárások mentén a lehető legszélesebb körű együttműködésben tegyenek önmagukért, **miközben a helyi, a térségi és a központi erőforrásokat is a lehető legjobban próbálják meg kihasználni és felhasználni.**

Fontos egyértelművé tenni, hogy a Tanulmány nem egy rendszabályozni akaró diktátum kíván lenni, hanem egy olyan szakmai koncepció, amely a helyben élők tudatosabbá tételét segítheti elő, amely, ha megvalósul, nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy egyes rossz irányú folyamatok lassuljanak és/vagy megálljanak, illetve, hogy elsősorban közösségi alapú szemléletváltás következzen be. Ez morális, erkölcsi értelemben véve is fejlődést, előrelépést jelenthet a város számára, amelyre pedig könnyebben és bátrabban tervezhető meg a jövő. Itt még egy fontos utolsó gondolat: **minden egyes víziónak, a város érintő jövőképnek úgy kell megszületnie, hogy a minimális erkölcsi és morális elvárások is részei lesznek annak.**

3. Fogalmak tisztázása, értelmezése

A kriminalisztika, illetve bármi, ami a bűnelkövetéssel, bűnüldözéssel, vagy éppen a bűnmegelőzéssel kapcsolatosan megjelenik a mindennapjainkban, olyan kérdéskör lett 2019-re, amellyel szinte mindenki találkozik, immár az egészen fiatalok is. A mozi- és tévéfilmek túlnyomó többsége (még a vígjátékok is) javarészt olyan tartalommal készülnek, amelyben szerepel valamilyen bűncselekmény. De közben a fikció mellett a valóság is bőven kínál tartalmat – a televíziós, online és nyomtatott sajtó is egészen közel hozza a kriminalisztika egyes részeit. Sőt, egyfajta bulvárosodás is megfigyelhető mostanra, ahol a szenzációk hajhászása és kendőzetlenül az emberek (olvasók, nézők) elé tárása egyre magasabbra emeli az átlagos ingerküszöböt, amellyel akarva/akaratlanul is azt segítik elő, hogy az emberek egyre rezisztensebbek lesznek magával a bűnnel szemben.

Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a távolinak és általánosnak tűnő bűnelkövetések (kiraboltak egy idős házaspárt az ország másik szegletében) mellett a helyi, közvetlen környezetünkben megtörténő bűncselekményekkel kapcsolatosan is zajlanak olyan folyamatok, amelyek megpróbálják relativizálni a tényeket. Ez azzal is jár, hogy egyre kevésbé vélekedünk egységesen ma már arról, hogy milyen súlyúak és mennyire károsak ezek a cselekmények, sőt, vannak helyzetek, amikor már az is megkérdőjeleződik, hogy egyáltalán elkövettek-e valóban valamilyen jogellenes cselekedetet. Klasszikusnak tekinthető példa erre a folyamatra pl. az, hogy évekkel ezelőtt, ha valakit a származása miatt nem szolgáltak ki egy kocsmában, akkor az egyértelmű, és sokak által elítélt cselekedet volt (hátrányos megkülönböztetés), amit egyértelműen tilt a törvény. Mára viszont oda jutottunk, hogy egyre kevésbé egységes egy ilyen esetben a helyi és a nemzeti társadalom, sokan ezt már nem ítélik el ugyanolyan súllyal, mit korábban. Ugyanakkor a folyamat másik irányát is látni kell: korábban voltak olyan megközelítések, amelyek egyfajta megengedőbb szemlélettel vizsgálva egyes bűncselekmények akár még azt is megfogalmazták, hogy létezik az úgynevezett megélhetési bűnözés, aminek volt egyfajta olyan felhangja, hogy az elkövető a saját és a családja életben, egészségben tartása érdekében, egyfajta kényszer alatt (nincs más lehetősége) követi el a bűncselekményt. Ugyanakkor ebben az esetben is ki kell mondani, hogy a büntető törvénykönyv természetesen számos minősítést és körülményt elismer, de elkövetés és elkövetés között ténybeli különbséget nem tud tenni. Ugyanígy fogalmi zavar volt éveken keresztül az, hogy politikai ideológiák éltető tartalma lett a „cigánybűnözés” kifejezés, amely

alkalmas volt arra, hogy súlyosan megbélyegezzon egy egész népcsoportot, és hogy a velük szembeni ellenérzéseket, idegenkedést felerősítse. Itt is le kell szögezni: cigánybűnözés biztosan nincsen, akik ezt a szóösszetételt használják, azok ezt általában politikai érdekeikre kívánják ezt a témakört kihasználni.

A fentiek alapján egyértelműnek tűnik, hogy mennyire is fontos az egyes kifejezéseket, megközelítéseket együttesen hasonlóan látnia a lehető legtöbb embernek, így kerülve el félreértéseket, rossz megközelítéseket. Az alábbiakban ezekkel a kifejezésekkel foglalkozunk néhány gondolatban:

- ***Közbiztonság – jobbra/rosszabbá váló közbiztonság és szubjektív biztonságérzet***

Gyakran olvasni lakáshirdetésekből arról, hogy a kínált ingatlan olyan városban, városrészben található, ahol „jó a közbiztonság”. Ennek nyilván az a célja, hogy megnyugtassa az érdeklődő lehetséges vásárlót arról, hogy ahova költözne, az a környék biztonságos, nem kell gyakori bűncselekményektől tartania. Ettől az emberek többsége megnyugodhat, és örül annak, ha valóban azt tapasztalja, hogy konfliktusok nélküli és kevés bűncselekménnyel érintett környezetben élhet. Ugyanakkor ezt csakis addig fogja érezni, amíg a saját tapasztalásai is ezt igazolják vissza, és elég egyetlen olyan eset, amikor közvetve, vagy közvetlenül kerül valamilyen formában érintkezésbe valamilyen bűncselekménnyel (áldozat, tanú, valamelyik családtagja, barátja, ismerőse lesz áldozat, tanú stb.), és mindaz, amit addig megélt, biztosan meg fog változni. És történik ez úgy, hogy közben lehetséges, hogy semmilyen tendenciák nincsenek jelen a városrészben, vagy a településen, azaz, nem zajlanak olyan folyamatok, amelyek indokolnák azt, hogy most ő (vagy valamelyik barátja, családtagja, ismerőse) is érintett lett, egész egyszerűen rosszkor voltak rossz helyen, lehetséges, hogy a véletlenül múlt, hogy találkoztak valamivel, amit akár el is kerülhettek volna. És pont ezért nehéz megítélni, hogy a jónak minősített közbiztonság kifejezése, fogalma valójában min is alapulhatna. Egy olyan településen, ahol néhány tucat vagyonellenes bűncselekmény van egy esztendőben, tegyük fel, maximum 30-35, akkor minden külső szereplő úgy ítélheti meg, hogy ott remek a közbiztonság. Ugyanakkor az, aki a 30-35 vagyonelleni bűncselekmény személyes áldozata volt, ő nem biztos, hogy ugyanezt gondolja. Éppen ezért én úgy vélem, hogy itt sem az abszolút számokból kell elsődlegesen kiindulni, hanem a **jobbra és rosszabbá váló közbiztonsággal kellene foglalkozni**. Ez azt jelenti, hogy itt már érdemes a statisztikákkal foglalkozni, és azt megvizsgálni, hogy **hogyan változnak az adott település, kerület, városrész**

bűnelkövetési adatai, amelyek nyilván mutathatnak javuló és romló tendenciákat. Ezek alapján pedig már érdemes azokkal a kifejezésekkel próbálkozni, hogy **javuló, vagy éppen romló a közbiztonság**, ami sokkal hitelesebb képet adhat. Ez persze azt a gondolatot is magával hozza, hogy a közbiztonság fogalma sok településen nem értelmezhető egyetlen állapotként, hanem a folyamatos változást kell látni és megérteni. Természetesen vannak olyan települések, városrészek és kerületek is, amelyekben úgy tűnhet, hogy a közbiztonság állandó – ami lehetséges, hogy valóban így van, vagy a változása olyan lassú, olyan kismértékű, hogy az nehezen látszódik egyértelműen. Utóbbira példa lehet egy gazdag üdülőváros (Hévíz), ahol életellenes bűncselekmény nagyon régóta nem fordult elő, és a vagyon elleniek is csak egészen kismértékűek.

Az előzőekhez hasonlóan kell a szubjektív biztonságérzetről is beszélni, amelyben szintén fel kell fedezni a tendenciákat, valamint azt, hogy egy adott személy (aki maga megéli szubjektíven a saját környezetét) milyen környezethez szocializálódott. Őzd egyes részein az ott élő emberek lehetséges, hogy biztonságban érzik magukat, és úgy ítélik meg, hogy a közbiztonság a saját mércéikkel mérce megfelelő, de lehetséges, hogy valaki, aki eddig Hévízen élt, és más környezet vette körül, ő ezt nem így éli meg. Azaz, a biztonságérzet csakis szubjektív lehet, és mindenki azokra a korábbi beidegződésekre alapozza, amelyeket megszokott, amelyeknek korábban a része volt. Nagyon fontos itt is az, hogy ki milyen mértékben, és milyen formában értesül az egyes történetekről és folyamatokról. Ha valami nagyon látványosan kerül az ember elé, akkor hajlamos azt általánosnak venni és akár ki is terjeszteni egy nagyobb közösségre is, ami szintén rontja a biztonságérzetet. Borsodban több településen történtek brutális életellenes bűncselekmények az elmúlt évek, évtizedek során. Ezek alkalmasak arra, hogy ezeket a településeket veszélyes településekként láttassák, és a nem ott élőkben bizalmatlanságot, vagy akár félelmet is keltsenek, ha majd ellátogatnak oda, vagy arra vezet az útjuk. Közben lehetséges, hogy az elkövető még börtönben ül, a családja elköltözött, és évek óta nem történt életellenes bűncselekmény a településen, de közben mégis tartózkodással telve érkezik oda az idegen, vagy az új beköltöző. A szubjektív biztonságérzeten is lehet ugyanakkor változtatni, de ehhez a közösség ereje kell, azaz, az, hogy a helyben élők együttesen tegyenek azért, hogy a lehető legtöbben ítéljék meg ugyanolyannak egy település közbiztonságát és együttesen változtassanak azon, ha szeretnék. Ha ezt sikerül elérniük – mármint azt, hogy egységesebben látják a település közbiztonságát és együttesen tesznek

azért, hogy jobbá válhasson az – akkor azzal a külső megítélést is változtatni tudják, ami pedig a város, került, község jövőképe, lehetőségei szempontjából lesz kiemelten fontos. De mindehhez egyértelmű és tudatos szándék kell, hogy ezt alakítani próbálják majd a helyben élők, remélhetőleg a település vezetésének és a helyi, térségi rendvédelmi és bűnüldözési szerveknek az együttműködésével.

- ***A közbiztonság, valamint a bűnmegelőzés és a bűnelkövetés összefüggései***

A közbiztonság egyértelműen akkor lehet jó irányba változtatható, ha **csökken a bűncselekmények száma**. A bűncselekmények száma pedig akkor csökken a leginkább, ha csökkentjük a bekövetkezésükhöz vezető **rossz döntések számát**, ami viszont az egyén, vagy az egyének egy csoportjának az elérését követeli meg, valamint azt, hogy hatni is lehessen rájuk. Fogalmi alapvetés megint csak az, hogy megelőzni azt csak azt kell, ami által közvetve vagy közvetlenül, de fenyegetve van az ember. A bűn elkövetése általában nem kényszer, azaz, nem külső tényezők, vagy külső hatások erőltetik azt az emberre, hanem önmaga hoz meg olyan döntéseket, amelyek a bűncselekmény elkövetését eredményezik. Egyes kriminálpszichológusok szerint ezek a döntési helyzetek azok, amelyekben bűnnel kapcsolatos emberi magatartás kulcsait jelentik: az embernek a lehető legalkalmasabbnak kell lennie ahhoz, hogy nehéz helyzetekben is jó döntéseket hozzon. A bűnelkövetők túlnyomó többsége biztosan megbánja a bűncselekmény elkövetését, de általában többnyire csak akkor, ha elkapták és a hatóságok előtt kell felelnie. A hatósági eljárás és a bűncselekmény elkövetéséért járó büntetés fenyegetése egyértelmű volt akkor is, amikor a rossz döntést meghozva elköveti a bűncselekményt, de nem volt kellően erős, felkészült, tudatos ahhoz, hogy ezt a fenyegetést olyan nagynak élje meg, ami miatt nem éri meg mégsem a rossz döntést meghoznia. Tehát mindenképpen vissza kell menni egészen odáig, hogy a bűncselekmény elkövetésének a szándéka (a dilemma) átvált a megvalósításba, de ehhez az említett döntésnek, elhatározásnak kell megszületnie. **Az ezen a ponton való átbillenést kell megakadályozni**, amihez két nagyobb megközelítésbeli iskola kínál módszertant: az egyik azt mondja, hogy a józan észre, a racionalitásra és az emberi pozitív pszichére való hatás alkalmas lehet arra, hogy az elkövetés előtt álló személy megértse, felfogja, hogy amit tesz, az káros másokra, káros a társadalomra és káros őrá is. Ez egy pozitivista, megengedő megközelítés, amely abból indul ki, hogy az egyén még azt megelőzőn is képes belátni a tette negatív hatásait, hogy döntene arról, hogy megteszi. A másik megközelítés viszont azt szeretné elérni, hogy azért ne szülessen

meg a rossz döntés, mert az azzal járó retorzió olyan mértékben erős, hogy az rettentí el az egyént attól, hogy rossz döntést hozzon. Azaz, a félelemre épít, és nem a belátásra, azt szeretné, hogy az elkövetés előtt álló személy riadjon vissza, és így szülessen jó döntés, azaz, maradjon el a bűncselekmény elkövetése. Az első megközelítés nagyban fellelhető Nyugat-Európában és a liberálisabb ideológiájú társadalomfejlesztési elképzelésekben, míg az utóbbi a régiesebb, sok helyen még a fejlődőnek mondott világ államaiban (vagy kimondottan primitív társadalmakban) van jelen, bár pl. az Egyesült Államok egyes tagállamai is foglalkozással ragaszkodnak még ahhoz, hogy súlyos büntetéseket kiszabva próbálják elejét venni a bűncselekmények elkövetésének.

A bűnmegelőzéssel kapcsolatban folyamatosan felbukkanó kérdés, hogy **azt valójában kinek lenne a feladata jól végezni**. Sokan úgy vélik, hogy a hivatalos bűnüldözési és rendvédelmi szervek dolga lenne, mások pedig úgy gondolják, hogy az államnak kellene tennie érte, de vannak olyanok is, akik az egyházak felelősségét is felvetik. Én magam kimondottan hiszek abban, hogy őrjünk kívül a helyi közösségnek is lehet komoly felelőssége és feladata abban, hogy a tudatosabb és megfelelő döntések szülessenek meg az egyének szintjén, és így sikerüljön eredményesebb formában a bűnmegelőzés, de ehhez egyértelmű közösségi akarat kell. És a közösségi akaratnak ki kell fejeznie azt, hogy a magánszféra és a közösségi érdek egyes helyzetekben összeér egymással. Nyilván senki nem veheti magára a hatóság szerepét és jogköreit, de a közösség önmaga elérheti, hogy a közösség tagjai értsék meg azt, mit vár el tőlük a közösség többi tagja. Ha egy tanárt megvernek, akkor az ne csak azért legyen elítélendő, mert egy közfeladatot ellátó személyt ért testi sértés, hanem azért is, mert a közösség számára értékes ember lett most az áldozat, aki mellett elvárható lenne, hogy a helyi közösség minden tagjai kiálljon, és a közösség önmaga teremtsen egy olyan környezetet, amely nemcsak, hogy fellép ez ellen, hanem egyértelművé teszi a lehető legtöbb helyben élő számára, hogy ilyet többet a jövőben nem tűr el. Elvárja, hogy a közösség minden tagja betartsa ezt az elvárást. Amikor már nemcsak egy bántalmazott tanár mellett áll ki így egy közösség, hanem egy családon belüli erőszakot elszenvedett anya, apa, vagy gyermek mellett, vagy amikor a közösség együttesen nem engedi az illegális hulladéklerakást, vagy az iskolai erőszakot, droghasználatot, közösségi térben való garázdaságot, akkor mondhatjuk azt ki, hogy a helyi közösség megértette, hogy hogyan tehet tudatosan azért, hogy rákényszerítse a

saját akaratát azokra, akiknek bűncselekmény el-, vagy el nem követéséről kellene döntést hozniuk.

Azaz, a **bűnmegelőzés a közösség elvárása**. A helyben élő emberek közössége kéri azt (várja el) a saját tagjaitól, hogy ne legyenek bűnelkövetők, de ezt olyan egyértelműen és hangosan kell kinyilvánítania, amennyire csak lehet. A világban mindenhol megfigyelhető, hogy ott, ahol ezt egy közösség feladja, nem foglalkozik vele, ott az a közösség teljesen elveszhet a saját szabályok nélküliségében. De ezeket a szabályokat, ezeket az elvárásokat minden esetben maga az adott közösség adja fel azzal, hogy nem ragaszkodott hozzájuk kellően erélyesen. Hogy nem követelte eléggé hangosan a tagjaitól az azokhoz való igazodást, és azok betartását. És itt, a közösség szintjén már nem hathat a retorzió – egy egész közösséget nem lehet fenyegetni, sokkal inkább arra kell rádöbbszteni őket, hogy a nem szabálykövető, nem jogkövető magatartás a saját és a gyermekeik jövőjét veszélyezteti. Sajnos számos olyan település van már Magyarországon is, ahol a közösség nagyobb része nem akarja ezt a közösségi szabálykövető, jogkövető magatartást megkövetelni a tagjaitól – tulajdonképpen nincs is közösség –, ami pedig oda vezet, hogy csakis az erős rendvédelmi fellépés segíthet abban, hogy a káosz és a teljes szabálytalanság elkerülhető legyen. Az egyházak szerepéről is kell szólnunk a bűnmegelőzés kapcsán, és pont az utóbbi gondolathoz kapcsolódva kell kihangsúlyoznom azt, hogy több, teljesen reménytelennek tartott településen sikerült valamilyen egyházi szereplőnek a bűnmegelőzéssel és bűnelhagyással kapcsolatban is eredményeket elérni, elsősorban azzal, hogy a helyben élőket újra közösséggé formálták, és sikerült visszahozniuk a közösségekbe a minimálisan meghatározható közösségi értékeket. Ez egy nagyon lassú folyamat, amelyet számos tényező hátráltat, de az igazán elhivatott protestáns kisegyházak, valamint a történelmi egyházak modernebb, újszerű programjai hozhatnak eredményeket.

Nem véletlenül jelent már meg az előző gondolatmenetben a bűnelhagyás kifejezés. Sajnos vannak olyan közösségek ma Magyarországon, ahol az ismétlődő bűnelkövetés és az írott szabályok megszegése, mellett az íratlan szabályok áthágása is beépült a helyben élők mindennapjaiba, és gyakorlatilag része lett annak. Azaz, eljutottunk oda, hogy már nemcsak a bűn megelőzése, de a folyamatos bűncselekmények elkövetésének az elhagyása is szempont és elvárás kell, hogy legyen egy közösség fejlesztésének, felzárkózásának az érdekében, de ehhez ezt az utóbbi kifejezést is értelmezni és használni szükséges. A bűnelhagyás nem

pusztán azt jelenti, hogy valaki arról dönt, hogy holnaptól nem lopja az áramot. Sokkal inkább arról kell szólnia, hogy egy adott személy vagy család egyértelműen elutasítja azt, hogy a nehéz döntési helyzetekben a jogsértő megoldást válassza, és megpróbálja ezt a gondolkodásmódot beépíteni a mindennapjaiba. Ez egy nagyon nehéz folyamat és a tudatosabb gondolkodásmód eléréséhez rengeteg belső (az egyénen belüli), és közösségi változás kell, és megint csak a dolog pszichológiai hátterét kell látni: egy súlyfelesleggel küzdő ember is komoly dilemmákkal küzd, hogy hogyan kezdjen diétába, hogyan sportoljon többet, és hogyan ne adja fel ezt a folyamatot, ha már elkezdte. Ugyanígy nagy küzdelem egy sokkal nehezebb helyzetben dilemmákkal küzdő embernél elérni azt, hogy adja a fejét a változásra, és próbálja meg elhagyni azokat a begyakorolt, sokszor szinte már betokosodott dolgokat, amelyeken változtatni kellene. Mindez azért is nagyon fontos, mert a bűncselekmények elkövetésének a folyamata egy környezetben valósul meg, ahol nagyon is jellemző lehet a közvetlen érintettségből eredő másolás, azaz, ha egy családban a bűncselekményt elkövető szülők lesznek az egyetlen minta, amit látnak a gyermekek, akkor az biztosan hatni fog az ő jellemfejlődésükre és szocializációjukra. Ez nem azt jelenti, hogy bűnelkövető szülőnek biztosan bűnelkövető lesz a gyermeke – sőt, nagyon sok helyen pont a szülők rossz példája ad motivációt a gyermekeknek arra, hogy tanuljanak, és próbáljanak máshogyan boldogulni, mint a szüleik – de még így is nagyon sok az olyan családi környezet, ahol ezek a hatások rossz irányba befolyásolják a gyerekeket.

Ebben a kérdéskörben első lépésben az írott és íratlan szabályokhoz való igazodás, azok betartása kellene, hogy elvárás legyen, ami nemcsak a bűnelkövetés felé vezető utat torlaszolja el félig-meddig, de a társadalmi felzárkózásban is segíteni tud a nehéz sorsú és hátrányos helyzetű egyéneknek és családoknak. Mindebből az következik, hogy Onga városa is azzal tehet majd a legtöbbet a bűnmegelőzés érdekében, **ha először a szabályok tiszteletben tartását és az azokhoz való igazodást követeli meg a lakosaitól**, de ennek elsősorban a közösség szintjén kell megjelennie, azaz, valójában nem a hivatalos szervek elvárásának kellene ennek lennie, hanem a helyben élő polgárok akarataként kellene ezt egyértelművé tenni. Általános konklúzió: a jobb szabálykövetés valódi bűnmegelőzést kínál, ami pedig a közbiztonság jó irányba történő változását hozhatja magával.

4. Onga város és a közbiztonság, valamint a bűnelkövetés általános kérdése

Ha egészen távolról közelítjük meg Onga városát, akkor azt kell látnunk, hogy a település az ország egyik legnagyobb területű, legbőségesebb erőforrásokkal ellátott megyéjében, az ország egykor volt második legnagyobb városa közelében található, és közben maga is egyfajta kapu, központi helység a komoly nehézségekkel küzdő, egyértelműen sorvadó Taktaköz felé, az ország legészak-keletibb csücske irányába. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy ez a megye komoly gazdasági és társadalmi válságon megy keresztül, Miskolc már nem a második legnagyobb város az országban, illetve csak nagyon lassan sikerül az ezredfordulót követő nagyon mély társadalmi és gazdasági válságból kirángatni a megyeszékhelyet. Ahogyan említettem, a Taktaköz az elmúlt évek során került komoly válságba, és itt még éveket kell várni arra, hogy a kormányzati intézkedések nyomán változások következzenek be. Azaz, maga a közeg (sem a közvetlen közeli, sem a térségi) nem a legalkalmasabb arra, hogy nyugodtan hátradőlve azt érezhessék a közbiztonságért felelős szereplők. A következő nagyobb egységben éppen ezért azt szeretném egy kicsit körüljárni, hogy vajon Onga hogyan kategorizálható ma Magyarországon, milyen városról, milyen településről is van szó.

Települések, járások kategorizálása – avagy hogyan alakul a helyi szintű társadalmi leszakadás/felzárkózás folyamata

A bűnmegelőzés és általában a bűnelkövetés kérdése mindig is egyfajta lenyomata annak, hogy egy adott fizikai térben (egy faluban, városban, városrészben vagy kerületben) hogyan alakul a társadalmi leszakadás vagy éppen felzárkózás kérdése. A pozitivista elméletek szerint ott, ahol a társadalom egészen nagy része számára biztosítottak a megélhetéshez szükséges alapfeltételek, ott kisebb az esély arra, hogy a hiányzó szükségletek (elsősorban anyagi javak) miatt illegális cselekményeket kövessenek el a helyben élők, azaz, ez az elmélet úgy vélekedik, hogy minél több ember él azonosan magas életszínvonalon, annál inkább csökken a bűnözési hajlandóság. Ez az elmélet abból indul ki, hogy a bűncselekmény elkövetését az anyagi javak megszerzése motiválja, de ha mindenkinek van közel ugyanannyi és közel ugyanolyan jó minőségű háza, autója, telefonja, stb., akkor nem lesz valójában indok az elkövetésre. Ebben a megközelítésben az az alapvető gond, hogy borzasztóan leegyszerűsítő, és nem számol azzal, hogy a bűncselekmények egy része nem anyagi eredetű, azaz, kimondottan jól szituált településen is előfordulhatnak – és sajnos elő is fordulnak – olyan bűnesetek, amelyek nem az anyagi jólét, vagy anyagi szűkösség indokai, sőt egyes cselekmények egyértelműen a jobb módban élő társadalmi csoportokhoz kötődnek (pl. drága kábítószerrel való visszaélés, kereskedés, terjesztés, vagy bármilyen olyan erőszakos cselekmény, amelyet nem anyagi haszon motivál). Ugyanakkor azzal a laikusok is egyet kell, hogy értsenek, hogy a nehezebb gazdasági és társadalmi helyzetben lévő települések nagyobb eséllyel vannak kitéve annak a veszélynek, hogy bűnelkövetés helyszínei lesznek, mert a lakosságuk szocializációs háttere, illetve az azon belül zajló társadalmi és gazdasági folyamatok sajnos táptalajai lehetnek azoknak a bűncselekményeknek, amelyek mostanra sajnos típus-bűncselekményekké is váltak. Nagyon fontos, hogy értsük, lássuk a szociológiai hátterét a dolognak: az önhibájukból, vagy önhibájukon kívül egyre rosszabb, vagy konstans rossz körülmények között élő emberek érték-kategorizálása egy idő után elválik az általánosnak tekinthetőtől. Ez azt jelenti, hogy más és máshogyan tartanak értéknek, mint általában a társadalom nagyobb része, és máshogyan

is viszonyulnak azok megszerzéséhez, megtartásához. A pénz (illetve az azzal ekvivalens bármilyen más, pénzre váltható dolog) nagyon fontos tényező számos bűncselekmény kapcsán, sok esetben indítékul szolgál annak megszerzése. Ugyanakkor az, hogy a bűncselekmény árán megszerzett pénzt mire fordítják sok esetben a hátrányos helyzetű közösségekben, az megint kijelöli számos településen azt, hogy a bűnelkövetés folyamata hogyan, milyen irányba mozdul el a helyi közösségben. A legegyszerűbben levezethető gondolatsor ezen utóbbi megállapításokkal kapcsolatban az alábbi:

- Egy településen megromlanak a társadalmi, gazdasági viszonyok, mert bezár a helyi bánya/gyár, vagy akár 20-30 éve nem tudják az egykor elbocsátott, alacsonyan képzett helyi emberek megtalálni az utat a társadalmi felzárkózáshoz.
- A rossz körülmények között élő, társadalmilag leszakadt helyi lakosok száma megnő, egyre nő, illetve az eddig abban lévők esélye megszűnik a valós társadalmi felzárkózásra
- Egyfajta közösségi depresszió jelenik meg (vagy van már jelen), ahol a túlélés nagyon fontos, de sokan az érintettek közül nem ismernek jó technikákat hozzá – nem tudnak elhelyezkedni, nem tudnak tudatosabban élni, stb.
- Megjelennek a családon és a helyi közösségen belüli konfliktusok
- Az elkallódó fiatalok nyitottak lesznek az olcsó drogra
- Megjelennek azok, akik az olcsó drogokat kínálják
- Megnő az olcsó drogokat használók száma
- Az olcsó droghoz szükséges pénz biztosítása nehézkes, ezért megnő a kisebb-nagyobb vagyonelleni, vagy erőszakkal kísért vagyon elleni bűncselekmények (rablások) száma
- Magas számban lesznek jelen az olcsó droggal élő fiatalok
- Megnő a drogos állapotban elkövetett, vagy a droghoz szükséges anyagai javak megszerzésére irányuló bűncselekmények száma

Mindaz, ami itt a fentiekben szerepel, egy olyan folyamat, amely kimondottan jellemző, mondhatni tipikus nagyon sok magyarországi településre 1989 – 2019 között, és leginkább azokban a térségekben, amelyekhez hasonlóan Onga is található. Ezek a folyamatok részei az ezekben végbemenő társadalmi és gazdasági változásoknak is, egymást erősítik sajnos, és egyre inkább jellemző, hogy a romló gazdasági körülmények automatikusan magukkal hozzák a társadalom leszakadását és a bűnözési hajlandóság megnövekedését, a bűnelkövetés esélyének a megnövekedését. Ugyanakkor a társadalmi leszakadás folyamata sok esetben már nem is nagyon fordítható vissza, lassítani lehet ugyan, de sok esetben már megállítani is komoly kihívás. Ehhez a lassításhoz, vagy megállításhoz nyilván sokan sokat tudna hozzátenni, ha a bűncselekmények száma csökkenne, illetve, ha olyan hozzáállást lehetne egy-egy településen megjeleníteni, ami tudatosabb döntések meghozatalát eredményezné, és javulhatna a helyi közösségi morál. Az alábbiakban egy kisebb szociológiai háttér-elemzés részeként bemutatom, hogy a településeket hogyan lehet egyfajta módszertan mentén kategorizálni, és az hogyan vonatkoztatható Onga városára, valamint Onga közbiztonságára és bűnmegelőzési elvárásaira.

Azzal kell kezdenünk, hogy társadalmi felzárkózás, illetve leszakadás folyamata mindig valamilyen fizikai térben történik meg, még ha a célcsoportjaként meghatározott emberek, közösségek önálló individuumként folyton változhatnak. Nyilván a fizikai tér is változik, de mindig csakis az alapján, ahogyan az abban élő emberek is változnak. Azaz, a célcsoportok életkörülményeiért elsősorban azok a települések felelősek, ahol ezek az emberek élnek (nyilván a felzárkózásukért felelősek számosan mások is), valamint a járások és a megye fejlesztéséért felelős szakemberek. Ugyanakkor itt is **egy saját know-how megjelenítését kínáljuk a módszertan alkalmazása során**, ez pedig az úgynevezett **„Település-kategorizálás” módszere**, amellyel több szempont alapján sorolhatjuk be, osztályozhatjuk azokat. Ezt a módszertant saját, egyéni tapasztalataink alapján dolgoztuk ki, és széles körben meghatározható szempontok mentén legalább 3 besorolás meghatározható.

A település-kategorizálása általában azért van szükség, **hogy össze tudjunk hasonlítani az országon, vagy egy-egy megyén belül az egyes településeket egymással**. Nyilván ez az összehasonlítás nem lehet teljesen objektív és nem terjedhet ki mindenre, ugyanakkor abból adódóan, hogy hasonló összevetések nem is nagyon voltak még Magyarországon (legalábbis hasonló módszertanok, szakmai koncepciók részeként még biztosan nem), mindenképpen

hasznosnak tűnhet minden megállapítás, amit majd mindez magával hozhat. Nyilván nagyon sok egyéni szempont van, amit ilyenkor figyelembe kell venni, viszont azt a laikus állampolgár is meg tudja ma ítélni, hogy egy dunántúli, a bevételeit elsősorban a turizmusból nyerő fürdőváros, és egy észak-alföldi, korábban a mezőgazdaságban érdekelt mezőváros nem tudja ugyanazt az életszínvonalat, lehetőségeket, szolgáltatásokat kínálni az ott élőknek. Látható, hogy a belső társadalmi változásai, felzárkózási/gyarapodási folyamataik is különböznek: az előbbiben ez lassabb és felfelé haladó pályát nyújt sokszor (pl. Zalakaros, Hévíz, Sárospatak esetén), a másodiknál gyorsabb, és egyfajta lejtmenetet kínál az ott élő közösség akár nagyobb részének, vagy szinte egészének is (pl. Törökszentmiklós, Szerencs, vagy Karcag esetében). Azaz, település és település között komoly különbségek figyelhetők meg, és az, hogy milyen jövő vár rájuk, az sokszor nem csak az ott feladatot vállalt településvezetők rátermettségén, felkészültségén múlik, hanem nagyon gyakran a település múltján, történelmén, a helyben lévő közösség belső értékein, a földrajzi elhelyezkedésén, vagy esetleg érintőlegesen (máskor közvetlenül) a politikai kapcsolatokon, illetve a nemzetgazdaság egyes szakpolitikai prioritásain is. Az eddigi, hasonló területeken megvalósult felmérések 3 nagyobb csoportba biztosan be tudják sorolni az egyes városokat, településeket.

- 1-es kategória: Társadalmi felzárkózásba még befektetni képes település, város és járás
- 2-es kategória: Társadalmi leszakadás megállítását igénylő település, város és járás
- 3-as kategória: Társadalmi leszakadást megélt település, város és járás

Egy rövid elemzést kívánunk az alábbiakban bemutatni a fenti kategóriákról.

- ***Társadalmi felzárkózásban még befektetni képes vidéki város***

Ezek azok a települések, amelyek nemcsak megértették, hogy fontos a társadalmi felzárkózásba pénzt és szakmai vállalásokat fektetniük, de képesek is arra, hogy eredményesen tegyék ezt. Kevés ilyen város van ma Magyarországon, mert bár források a helyi politikusoknak köszönhetően elméletileg bármikor hozhatók az adott városba, annak az elköteleződésnek a megteremtése, amely eredményes társadalmi felzárkózást kínál, már sokkal nehezebb. Pedig utóbbi lenne a kulcs, és a megfelelő körülmények itt még valóban a társadalmi felzárkózásra, és nem pedig a társadalmi leszakadás megállítására, vagy kezelésére lennének használhatók. Ezeknek a településeknek a társadalmi felzárkózás biztosan

eredményeket hozhat gazdasági értelemben is. Ilyen város ma Magyarországon egyértelműen Győr vagy Kecskemét.

- ***Társadalmi leszakadás megállítását igénylő város***

Anélkül, hogy konkrétan megneveznénk őket, több Dunántúli megyeszékhely is beleillene ebbe a kategóriába. A belső társadalmi folyamatokban végbemenő változások itt olyan feladat elé állítják immár több ciklus óta az ebbe a kategóriába tartozó település vezetését, hogy nem igazán találja a megfelelő megoldásai javaslatokat azokhoz. Ennek legfőbb oka az, hogy a meglévő társadalmi nehézségek, problémák súlyával, jelentőségével még mindig nem akar kellő odafigyeléssel foglalkozni, és pedig leginkább azért nem, mert a helyi közösség, vagy éppen a település vezetésének sok esetben a gőgje, az erőltetett magabiztossága, illetve szemérmessége nem teszi lehetővé, hogy a valós kép látszódjon a nehézségekről, problémákról. Azokról a nehézségekről beszélünk most, amelyek kellő odafigyeléssel akár még azelőtt megoldhatók, vagy kezelhetők lennének, hogy komolyabb problémákat jelentenének, és ez a pillanat mindazonáltal egyértelműen most, azaz a jelenben van. Mindez azt is jelenti, hogy most kellene cselekednie a városnak, de sok esetben nem történik ez meg. Jellemző ezekre a helyzetekre, hogy egyfajta szégyennek, presztízsveszteségnek érzik ezek a települések, ha olyan problémák válnak a nyilvánosságban is egyértelművé velük kapcsolatosan, amelyek sajnos igénylik a helyi társadalom megerősítését, annak egyes kisebb egységeinek a célzottabb felzárkózását, segítségét. Itt ki kell mondani, ezeknél a településeknél egyértelműen **zajlik valamilyen társadalmi leszakadás immár, azaz, távolodnak egyes társadalmi csoportok a többség által még biztosan megélhető, elérhető átlagoktól, de ez a folyamat még biztosan tart, azaz lelassítható, megállítható és visszafordítható is lenne, ha döntés és cselekvés történne.** Ehhez viszont elsőként mindenképpen arra lenne szükség, hogy leszakadás, a távolodás megállításához szükséges feladatok meghatározásra kerüljenek, de még ezt is meg kell előznie annak, hogy a település egyértelműen szembesíti önmagát azzal, hogy erre szükség van. Ez pedig sokszor a legnehezebb, hiszen a látszólagos rend mögött felsejlő gondokat, nehézségeket mindenki takarni próbálja, hiszen ez a város és a helyben élők érdeke: nem csökkenhetnek az ingatlanárak, nem szabad elriasztani a befektetőt, vagy fejleszteni kell még a helyi turisztikai lehetőségeket.

A kategória címe kissé félrevezető, hiszen azzal ellentétben sajnos előfordul, hogy nem a város igényli a társadalmi leszakadás megállítását, hanem maguk a körülmények igényelnék, amelyeket viszont a településeknek maguknak kellene felismerniük. Nézzük, hogy egyszerűbben megfogalmazva, jellemzőnek tekinthető pontokba összefoglalva milyenek is ezek a városok:

- Fejlődő, vagy stagnáló ipar jellemzi, amely erősödhet is még, de már látszanak azok a pontok, vagy körülmények, amelyek miatt gyengülést is hozhat a jövő. Érdeklődő és érkező befektetők, viszont nem folyamatosak a fejlesztések
- Létező és fejleszthető, de mindenképpen veszélyeztetett turizmus
- Erős, vagy erősnek tűnő belső, saját pénzügyi erőforrások
- Általában pozitív megítélés az ország egészében, vagy akár még a térségben, a határokon túl is
- Meglepetésként ható rossz hírek, vagy felbukkanó nehézségek a várossal kapcsolatosan az országos médiában
- Nehezen kezelt, a társadalmi felzárkózást igénylő problémákra, gyors, instant megoldások keresése – azonnali tűzoltás
- Hiányzó tervezés és tudatosság a társadalmi felzárkózáshoz szükséges teendőkkel, jellemzőkkel, tendenciákkal kapcsolatosan - szakemberhiány
- Lassan, de egyértelműen kialakuló belső földrajzi területek a településen, amelyekben egyértelmű társadalmi erózió történik
- Növekedés a városon belül azon beköltözők számában is, akik nem találnak munkát, lakhatási gondjaik vannak, illetve szociális típusú gondoskodásra szorulnak
- **Növekvő bűnözés, új típusú, korábban nem jellemző, vagy nem nagy számban jelen lévő bűncselekmények, vagy bűnelkövetési módok megjelenése és folyamatos növekedése**
- **Egyes városrészekben, vagy település-részekben erősödő bűnözés – azaz, a bűnelkövetési folyamatoknak a helyi koncentrációja**

- Egészen egyértelműen láttatható kép arról, hogy a város nem küzd gondokkal, azaz, számos olyan érték megléte és folyamatos kirakatba tétele, amelyekkel a megjelenő problémákról terelhető el a figyelem

Egy ilyen város ma még nincsen komoly, megoldhatatlan gondban, de rajta van azon az úton, amely pedig súlyos áldozatokat fog majd követelni, illetve olyan következményeket hozhat magával, amelyek révén a város nem a problémák megoldását, hanem pusztán azok kezelését fogja tudni csak teljesíteni. Utóbbi amúgy a 3. kategóriába tartozó települések jellemzője lett mostanra, ami azt is jelenti, hogy a **„társadalmi leszakadás megállítását igénylő város”** egy idő után **„társadalmi leszakadást megélt várossá”** válik, amely pedig egy olyan kategória, amelyben már nagyon nehéz kezelni a helyi társadalomban végbe menő erodálódási folyamatokat. Azaz, biztosan kimutatható egy olyan folyamat, amelyben elméletileg mind javulhatnak, mind rosszabbodhatnak egy település kapcsán a társadalmi felzárkózási folyamatok, a gyakorlat viszont eddig leginkább csak azt bizonyított be, hogy a lecsúszás az, ami biztosan bekövetkezik, a visszakapaszkodásra kevés az esély, és kevés még az olyan település is, amelyeknél legalább rész-sikerek felmutathatók lennének – és ezek is általában sokkal kisebb méretű települések.

- **A társadalmi leszakadást megélt város**

Az előzőek alapján viszonylag egyértelműnek tűnhet, hogy az ebbe a kategóriába került települések sem egyszerre lettek nagyon nehéz helyzetű, mindennapjaikban is a társadalmi felzárkózással küzdő települések, hanem egy folyamat eredményeként, következményeként. Nyilván, ha voltak változások a település élén, akkor a korábbi városvezetők mulasztásait nem szabad a jelenkori tisztség-viselőkön számon kérni, de a visszafelé mutogatás sem old meg semmit, sokkal inkább a mindennapok gondjaira kell koncentrálni. Fontos különbség az előző, még jobb helyzetben lévő kategória városaival összevetve, hogy itt is fontos a jövőkép tervezése, meghatározása, de az csakis úgy történhet meg, hogy a mindennapi, jelenkori problémákat tudja orvosolni a város, és apró eredmények mentén próbál új struktúrákat felépíteni, új alapokat teremteni ahhoz, hogy egyszer majd valamikor a jövőben lehessen újra esély a társadalmi felzárkózásra. Az ilyen városokból ma kettő biztosan megnevezhető az ország keleti felében, és mind a kettőre jellemzők sajnos azok a problémák (problémahalmazok), amelyeket szociológusok, területfejlesztési szakemberek, vagy akár civil

szervezetek előre jeleztek már évekkel korábban, de a város vezetése nem reagált, nem hozott döntéseket, nem vállalta fel, hogy ébredő nehézségeire megoldást kellene találnia.

Ezeknél a településeknél gyakran elhangzik, az, hogy mi lett volna, ha a korábban mégis születnek döntések, mégis kidolgozásra kerülnek tervek, stratégiák, kiosztásra kerülnek feladatok, illetve azoknak legalább egy része meg is valósul. Ezek persze csak feltételezések, nem tudni, hogy a város valóban maradhatott volna-e jobb helyzetben, vagy törvényszerű volt, hogy a harmadik kategóriába soroljuk, de az biztosan kimondható, hogy minden egyes erőfeszítés, amely reakció lett volna a jelentkező nehézségre, az annak lett volna a bizonyítéka, hogy a város tenni akart valamit önmagáért. Ugyanakkor az előző kategóriában is megjelölt magatartás gyakorlatilag magában hordozza annak a következményét, hogy a nemtörődöm hozzáállás ahhoz vezessen, hogy eggyel rosszabb kategóriába kerüljön néhány évvel később a város.

Nézzük, milyen jellemzői vannak a társadalmi leszakadást már megélt településeknek:

- lassuló gazdasági termelés, nehézkes iparfejlesztés
- csökkenő, vagy nehezen megtartható turizmus
- csökkenő és nehezen megtartható humán-erőforrás
- elöregedés
- növekvő számú alacsony társadalmi státuszú beköltöző
- szociális és oktatási ágazati munkavállalók rossz teljesítménye, alulmotiváltsága
- csökkenő átlagos adófizetői képesség
- növekvő vagyon elleni és erőszakos cselekmények, növekvő családon belüli erőszak és kábítószer-terjesztés és fogyasztás
- alacsony ingatlanárak, hírhedté vált, az egész országban ismertté vált település-részek, „gettó”-szerű lakókörnyezetek kialakulása
- a város általánosan rossz megítélése a médiában és az országos közbeszédben

- **egyértelműen, látványosan növekvő, vagy nehezen, egyre nehezebben kezelhető bűnözés, erőforrás-hiányos, motiválatlan bűnüldöző-, és közrendvédelmi szereplők, valamint sokszor hosszabb ideig is üresen maradó státuszok**
- erőfeszítések a meglévő nehézségek kezelésére, de általában stratégia és megfelelő struktúra nélkül, általában csak a mindennapi gondok megoldására, vagy egy adott költségvetési év megoldására, teljesítésére

Anélkül is, hogy megneveznénk, sokan tudhatjuk, melyik az a legjellemzőbben ebbe a kategóriába sorolható magyar nagyváros, amely sajnos tökéletes példája lett annak, hogy az odafigyelés hiánya, a takargatott nehézségek, valamint az új presztízs megteremtésének a gondolata hogyan vitte tévútra az adott város fejlődését. Ez egyben ki is jelölt egy olyan kényszerpályát, amelynek a kettőssége még sokáig meghatározza az ott élők mindennapjait, és ez az alábbiak szerint néz ki: fejlesztés, munkahelyteremtés, kulturális és turisztikai kezdeményezések (opera-fesztivál, fürdő-korszerűsítés) beruházások említhetők a pozitívumok között, de ezeknek egyre kevésbé örülnek a helyiek, ezekkel már nem lehet pozitív jövőképet kínálni a számukra.

És pedig azért nem, mert mindeközben tömegekben elvándorló értelmiség, ugyanígy tömegekben bevándorló környékbeli szegény-sorsúak, nehezen eladható ingatlanok, valamint egyre növekvő, sőt, soha korábban meg nem élt távolság a társalom leszakadó és erősödő részei között is ugyanígy jellemzik a várost, sőt, az utóbbiak fogják meghatározni majd azt, hogy előzőekben említett pozitív dolgok meddig maradhatnak meg egyáltalán. **Itt már nem egy folyamatról beszélünk, hanem a folyamat következményeként beállt nehézkes, alig megváltoztathatónak tűnő állapotról, amely kapcsán rengeteg erőfeszítés kell a legapróbb eredmények eléréshez is.** Ez persze nem jelenti azt, hogy bevégeztetett volna egy ilyen város sorsa, de az biztosan kijelenthető, hogy a fejlesztéséhez (megmentéséhez) nem csak a helyi erőforrásokra és szakmaiságra van szükség, de akár kormányzati szándék és támogatás is kell ahhoz, hogy újra pozitív irányba fordulhassanak folyamatok. Sőt, mindezek ahhoz is kellenek, hogy egyáltalán elinduljanak újra a változást eredményező történések, de most a legmélyéről kell visszafelé, felfelé emelkednie a városnak, ehhez viszont valószínűleg nem maradt sem forrása, sem szakembere, sem pedig egy olyan motivált, tenni akaró belső közössége, amely megértené, hogy neki is tennie kell ennek érdekében.

Mindezek alapján nem könnyű egyértelműen állást foglalni, hogy Onga a társadalmi felzárkózás/leszakadás kérdését illetően a fenti kategóriák közül a 2-es, vagy a 3-as kategóriába kerülne, hiszen a helyben folytatott egyeztetések, személyes vélemények alapján vannak, akik pozitívabban, és vannak, akik kimondottan borúsan látják a település jelenlegi helyzetét, és ugyanígy nem tudják azt sem egyértelműen megítélni, hogy mennyire áll komoly kihívások előtt a település a bűnmegelőzés kérdésében. Abban a személyes véleményüket velünk megosztók általában egyetértettek, hogy a település előtt inkább lehetőségek, mint veszélyek állnak, azaz, hisznek az emberek abban, hogy eredmények lesznek elérhetők, további kezdeményezések lesznek még eredményesebbé tehetők, de mindezekhez számos területen van szükség az odafigyelésre és a közösségi akaratra, valamint közösségi feladatvállalásra. Ami nagyon fontos, és amivel szintén számosan egyetértettek a helyben élők közül: mind a társadalmi felzárkózás/leszakadás folyamatában, mind a bűnelkövetéssel kapcsolatosan is elsősorban tendenciákat kell látnunk és vizsgálnunk magunk előtt. Azaz, nem kizárólag az egy adott időpontban meglévő állapot a fontos, hanem kellő hangsúlyt kell fektetni arra is, hogy lássuk magunk előtt azt, hogy a jelenlegi folyamatok és viszonyok milyen irányban határozzák majd meg a jövőt, elsősorban középtávon, azaz, a következő 5-8 esztendő vonatkozásában. Ehhez viszont nehéz objektív megítéléseket összegyűjteni a helyi közösség tagjai közül, mert jelen pillanatban még nincsen olyan egységes szemlélet vagy megközelítés, amivel közel hasonlóan vélekedhetnének erről a helyben lakók – ennek a megteremtésének a fontosságáról szóltam már a Stratégia előszavában.

Mindezek alapján néhány nagyon fontos gondolatot úgy szeretnék megfogalmazni, hogy azok önmagukban is alapvetésnek legyenek tekinthetők, és általában véve fogadják el, értsenek egyet azokkal a helyben élők. Ez az alábbiak:

- **Ongán egyértelműen szükség van arra, hogy a társadalmi felzárkózás kiemelt prioritás legyen a jövőben, és ez elsősorban a helyben élő nehéz sorsúakat, hátrányos helyzetűeket és a helyi roma lakosságot érinti leginkább**
- **A társadalmi felzárkózás az elkövetkezendő néhány évben még biztosan társadalmi leszakadás lassítását, megállítást fogja célozni, azaz, az egy egyes rossz irányú folyamatokra való hatás, a azokba való beavatkozás, és ha ez sikeres lesz, akkor egyfajta konszolidáció után el lehet indulni a valódi, de nagyon lassú felzárkózás irányába**
- **A helyben szükséges közösségi együttgondolkodás, együttműködés, és együttes elvárások megfogalmazása és betartásának/betartatásának az elvárása egy olyan minimum, amelyhez**

a lehető legtöbb helyben élő embernek, családnak, intézménynek, választott és kinevezett tisztségviselőnek kell csatlakoznia.

- A bűnmegelőzés elsődleges célja természetesen az emberi és közvagyon, valamint az emberi egészség és élet védelme, valamint az élhető, harmonikus, egymással szolidáris közösség megteremtése, de ugyanígy segítheti azt is, hogy a hátrányos helyzetű családok a saját társadalmi leszakadásukat ne gyorsítsák fel azzal, hogy szabályellenes, vagy jogellenes cselekedet elkövetői, vagy részesei lesznek. Egy-egy rossz döntés egész családokat fenyegethet soha többé ki nem javítható, meg nem oldható problémákkal és nehézségekkel, erre mindenkinek figyelnie kell.
- A tudatosabb bűnmegelőzési magatartás a közbiztonság javulását hozhatja el, ami kedvezően hat a helyben élők mentálhigiénés állapotára (szívesebben élnek Ongán), de kihat a település környezetére is, hiszen szívesebben jön beruházó és turista is olyan vidékre, ahol biztonságban érzi magát és nem terhelik konfliktusok a helyiek mindennapjait.
- Mindezek együttesen pedig biztosan szolgálhatják az, hogy Ongán eredményesebb legyen a társadalmi felzárkózás, ami pedig csökkentheti a bűncselekmények, szabálysértések elkövetésének az esélyét is azzal, hogy a jobb körülmények közé, tudatosabban gondolkodó, a korábbiaknál szabálykövetőbb állampolgárok többet hajlandók tenni, vállalni önmagukért és a helyi közösségért is.

5. Onga város jelenlegi helyzete

Az elmúlt évek rendőrségi beszámolóí alapján a településen kimondottan jó tendenciák mennek végbe, sőt, egészen nagymértékű a pozitív irányú változás. Ha a 2016-os és 2017-es beszámolókból szereplő adatokból indulunk ki, akkor láthatjuk azt, hogy a rendőrség által rögzített bűncselekmények száma a 70 fölött értékről 2017-re egészen nagymértékben, 42-re csökkent, ami egy 5000 fős településen kimondottan jó arányszám.

A 100 000 lakosra vetített mérőszám (bűnügyi fertőzöttség) 889-re csökkent, ez két évvel korábban még 1500 környékén állt.

Biztató az is, hogy olyan bűncselekmények, amelyek alapjaiban ráznák meg a helyi közösséget (gyilkosság, tömegverekedés, stb.) nem történt az elmúlt évek során, és remélhetőleg ez a jövőben is így lesz. A rendőrségi beszámolók egy nyugodt várost mutatnak nekünk, ahol

biztosan kézben tartható a rendvédelem, és a rendőrség munkáját eredményesen segíti a helyi állampolgárok tudatos hozzáállása, valamint a polgárőrség.

Kiseb változások, apró eltérések viszont még így is megfigyelhetők és erre a továbbiakban is folyamatos figyelmet kell fordítani. A rendőrségi beszámoló nem nyilatkozik arról, hogy a hátrányos helyzetű, illetve kimondottan a helyi roma közösség mennyire van veszélyeztetve az olcsó drog által. Ebben a kérdéskörben erősen megoszlanak a vélemények, vannak, akik szerint ez most még nem probléma, de vannak olyanok is, akik úgy látják, hogy már most is komoly gondok vannak, de azok nem kerülnek a rendőrség látóterébe, vagy egyszerűen elsikkadnak az egyes észlelések, mert nincs kihez fordulni azokkal. Ugyanígy kevésnek tartja a helyben élők egy része a családon belüli erőszakkal kapcsolatos észlelések, bejelentéseket, illetve az ezzel a témakörrel kapcsolatos általános elutasító magatartást, főleg a roma és hátrányos helyzetű közösségekben belül, azaz, kellene az erősebb társadalmi ellenállás. Ehhez mind a hatóságoknak, mind általában a közfeladat-ellátóknak egyértelműbben kellene hozzáállni a jelenséghez. Ugyanakkor a roma és hátrányos helyzetű közösségekkel kapcsolatosan pozitív változások is egyértelműen megfogalmazhatók. Országos tendencia, hogy a munkaerőhiány most lehetőséget kínál arra, hogy azok, akik valóban munkából szeretnék eltartani magukat, azok megjelenjenek az elsődleges munkaerőpiacon. Ennek köszönhetően csökkent a munkanélküliek és csökkent a közfoglalkoztatottak száma szerte az országban, ami azzal is járt, hogy a biztosabb megélhetést is választani tudó állampolgárok számának a növekedésével csökkenhetett azoknak a száma is, akik bűncselekmények útján szerettek volna anyagi javakhoz jutni. Ez egy közvetett hatása annak, hogy a kedvező gazdasági folyamatok miatt kevesebben kerülnek a fentiekben elemzett nehéz döntési helyzetekbe, és még kevesebben hoznak rossz döntéseket. Ugyanakkor a más típusú bűncselekményekre (tehát a nem vagyon elleni bűncselekményekre) ez nem biztos, hogy hatással van, sőt, lehetséges, hogy egyes helyeken, ha jut immár pénz kábítószerre is, akkor megnő a kereslet a drogok iránt.

Nem szóltunk még róla, de a város jelene és közvetlen jövője szempontjából mindenképpen **kiemelt kérdésként kell kezelni az illegális hulladéklerakás témakörét**, amely ugyan nem bűncselekmény, de a helyben elvárható írott és íratlan szabályokat durván sértik mindazok, akik a részesei. Fellépni ellene egyértelmű, hogy elsősorban hatóságilag kellene, de a helyi közösséget kellene ebben a kérdéskörben is kellően tudatossá és cselekvővé tenni ahhoz, hogy legyen változás, és ne csak azért, mert a törvény és a helyi szabályok azt írják elő.

Mindezek mellett is úgy vélem, hogy Onga városa a jövőt illetően bizakodhat, hiszen számos pozitív tényező segíti, hogy rendkívüli helyzetekbe ne kerüljön, és önállóan, saját maga formálva a jövőjét egy vonzó és fejlődő város legyen még sokáig, pontosabban nem veszíti el annak az esélyét, hogy az maradhasson.

Ezek az alábbiak:

- a megyeszékhely, Miskolc közelsége, ami oktatást és munkahelyet kínál, valamint szolgáltatásokat elérhető közelségben
- kipróbált, gyakorlott, tapasztalt rendőri állományt
- felkészült közfeladat-ellátókat
- komoly tapasztalatokkal bíró polgárőrség
- elkötelezett település-vezetés, amely komplex módon gondolkodik a település fejlesztéséről

Ugyanakkor a helyi hátrányos helyzetű közösség nagy száma, valamint a környéket, térséget, megyét érintő társadalmi leszakadás folyamata egy olyan faktor, amellyel szintén foglalkozni kell, és ami pedig megköveteli az odafigyelést, sőt, a fokozottabb odafigyelést a jövőben. A város középtávú vízióihoz mindenképpen szem előtt tartani az alábbi nehézségeket és veszélyforrásokat:

- A nagyváros nemcsak munkalehetőséget kínál, de akár olcsó drogot terjesztő bűnelkövetőket is Ongára hozhat
- Az elvándorlás folyamatos kihívás a térségben, és ez akár fel is erősödhet a jövőben a településen

- a hátrányos helyzetű és roma közösségben a demográfiai jellemzők a következők években éreztetik majd a hatásukat és erre fel kell készülnie a település vezetésének és a közfeladatokat ellátó intézményeknek is. Itt nagyon fontos lesz, hogy a bűnmegelőzés és a drog-megelőzés kérdése folyamatosan jelen legyen az iskolákban, valamint a helyi közösségek mindennapjaiban.
- A növekvő gyerekszám növelheti az iskolai konfliktusok és erőszak esélyét, ami viszont rossz szocializációs folyamatokat erősít ezekben a gyerekekben.
- a környékbeli települések komolyabb gondokat és nagyobb mértékű társadalmi leszakadást élnek meg, ami azzal járhat, hogy egyesek számára vonzóbbá válhat a település, és megjelennek új beköltözők, akár esetleg ongai rokonságnál, vagy csak önállóan akarva beköltözni. Ez önmagában nem probléma, de az ő beilleszkedésük is figyelmet, esetleg helyben felkínálható segítséget követel meg az iskolában, óvodában, hivatalos intézményekben
- az előregedés valós jelenség a városban és a térségben, az ő védelmük, segítségük kiemelt prioritás kell, hogy legyen a jövőben, ami viszont több odafigyelést vár el, illetve az ő esetükben is azt, hogy a helyi közösség önmaga várja el minden tagjától, hogy tisztelje és segítse őket
- az illegális hulladéklerakás kérdését sürgősen meg kell oldani, ehhez önálló koncepció kidolgozását is fel kell vetnie a város vezetésének majd
-

6. Hogyan teremthető tudatosabb és a közfeladat-ellátást jobban segítő

közösségi magatartás és kollektívebb szabálykövetés?

Remélhetőleg mostanra minden olvasó számára kiderült, hogy ez a stratégia nem tényleg nem pusztán arról szól, hogy hogyan kellene fellépni hatóságilag a bűncselekmények ellen, hanem sokkal inkább egy olyan dokumentum, amely megmagyarázza, értelmezi azt, hogy mik az összefüggések akkor, amikor szabályokról, rendről, szabályok megszegéséről, egyéni és közösségi érdekekről, dilemmákról, felvállalható feladatokról és közösségi akaratról beszélünk. Aki figyelmesen olvasta a fentieket, az megértette az alábbi összefüggéseket:

- Az emberek közösségekben élve sokszorozhatják meg az erejüket, ezért az emberiség évezred óta közösségekben él.
- A közösségeket elsősorban a belső kohézió, a belső összetartás, a folyamatos összefogás és együttműködés tartja egyben. Ez sokszor nehezen materializálható, de ha van egy egyértelmű és tudatos szándék arra vonatkozóan, hogy ezt megőrizze a közösség, akkor az sokáig megmarad. Itt gondolkodásmódról, szemléletről beszélünk elsősorban.
- Ugyanakkor a belső motiváció miatt kellene a külső szabályozók is, ezek lesznek a helyben, vagy magasabb szintű hatalmak által meghatározott körülmények, ilyenek a helyi rendeletek, a nemzeti, és akár ma már a nemzetközi jogszabályok is. Ezeket a szabályozókat követnie kell mindenkinek, ez a jogállam, és a jogállam-alapú közösség egyik legfontosabb ismérve.
- Aki a helyi rendeleteket és a nemzeti jogszabályokat megsérti, az a közösség (a jogállam) ellen vét, amit szankcionálni kell, máskülönben félő lesz, hogy nem csak egy-egy ember, hanem többen, sokan mások is vétnek majd, ami pedig a meghozott rendeletek és jogszabályok felesleges létezését jelentené.
- A vétőkkel szembeni szankciónak az a célja, hogy elrettentse annak megismétlésétől azokat, akik azt elkövették, illetve elrettentsen mindenki mást is, hogy ők pedig a jövőben ne vétsenek.
- Ha a vétők száma nem csökken, akkor mindenképpen szükséges, hogy akár a helyi rendeleteken, nemzeti jogszabályokon, akár a helyi közösségi elvárásokon és a helyi közösségen belüli viszonyokon változtatni lehessen.

A helyi rendeletek és a nemzeti jogszabályok megváltoztatása sosem könnyű, hosszú évek, évtizedek telnek el, amíg azokon változtatni lehetséges. Éppen ezért én magam azt gondolom, hogy hamarabb lehet akkor eredményt elérni, ha nemcsak a jogszabályokat próbáljuk megváltoztatni, hanem energiát fektetünk a helyi közösség megváltoztatásába is, sőt, általában ez nemcsak, hogy gyorsabban, hamarabb idő alatt hoz változást, de könnyebben is elérhető vele, sőt, a hatása is biztosan hosszú távú lehet majd. Arról nem is beszélve, hogy egy tudatosabb, összetartóbb közösség ellenáll azoknak a társadalmi változásoknak, amelyek miatt a jogszabályokat folyamatosan változtatni szükséges.

Egy tudatos, önmagát is formálni kívánó közösség ismérvei az alábbiak:

- a közösség értelmezni tudja önmagát, mint közösség, érzi és tudja, hogy emberek többségéből áll össze, van kollektív tudata
- a közösség látja és tiszteli saját magán belül a kisebb csoportokat, a további kisebb belső közösségeket
- a közösség képes a saját összefogását, saját összetartozását még jobban erősíteni, ha az egy másik egyén, család, vagy a közösség egy kisebb része, esetleg egésze érdekében szükséges lenne
- a közösség együttesen reagál az őt érintő hatásokra, ingerekre, változásokra, és olyan reakciói lesznek, amelyek a közösség többsége által elvártak, igényelték
- a közösség nem nyomja el az egyén érdekeit, de azt is el tudja érni, hogy az egyéni érdekei miatt senki ne próbálja meg a közösségi érdekeket háttérbe szorítani
- a közösség tagjai hasonló, vagy szinte közel azonos értékítélettel bírnak a legfontosabb dolgokkal kapcsolatosan, de nem kívánják meg a homogén feloldódást, vagy asszimilációt

Felületesen megítélve a dolgot arra juthatunk, hogy elméletben szinte bárhol megteremthető ez a világ, vagy úgy vélhetjük, hogy nagyon sok helyen ez jelen is van. Ugyanakkor egészen őszintén belegondolva a fenti feltételekbe, arra a következtetésre jutunk, hogy biztosan lenne még mit fejleszteni ezeken, azaz, minden közösség még jobbra tehető egy kicsit, illetve azt is realizálhatjuk, hogy számos, elsőre erősnek és összetartónak gondolt közösség még se az ma még, illetve ma már.

Hogy ezen változtatni lehessen, mindenképpen szükséges, hogy újraértelmezzünk a helyi közösségen belül néhány fogalmat, néhány kifejezést, illetve az egész témakörhöz való megfelelő hozzáállást, szemléletmódot, majd pedig, hogy újra megkérdőjelezhetetlenné tegyünk olyan dolgokat, amelyek lehetséges, hogy az elmúlt évek során mégiscsak megkérdőjeleződtek, vagy nem annyira egyértelműek ma már a helyi közösség egésze számára.

A fentiekben is levezetett gondolatsor a közösség és a vétés/szabályok megsértése kapcsán az első, aminek újra és újra szem előtt kell lennie, pontosan azért, az élet és a mindennapok minden szegmensét és folyamatosan átjárja. Ugyanígy egyértelműnek és megkérdőjelezhetetlennek kell maradnia annak is, hogy az egyes szereplő, akiknek munkájuk, hivatásuk az, hogy a közért (a helyben élő emberek közösségéért) dolgozzanak, hogy ezek az emberek ne csak, hogy megkapják a nekik kijáró köztiszteltet, de maguk az állampolgárok segítsék is a munkájukat. Ehhez pedig együttműködő, tudatos magatartás szükséges, amellyel nemcsak a helyi közviszonyok egyben tartása támogatható, de segíthető vele annak a személynek a munkája is, akik az adott közfeladatot ellátja. Mindez pedig azért kiemelten fontos, mert általános folyamat az elmúlt 3 évtizedben Magyarországon, hogy fogynak a közfeladatokat ellátók, ami pedig biztosan nehezebbé teszi a helyi közösségek életét, hiszen ha egy közösség számára nem jut tanár, mentőápoló vagy éppen háziorvos és rendőr, akkor nehezebb lesz biztosítani az általános szükségletekhez kellő tudást és szakértelmet, amellyel pedig az állampolgárok élete válik nehezebbé. Mindemellett azt is látni kell, **hogy ha kevesebb a közfeladatot ellátó, akkor nehezebb megtartani a rendet, nehezebb betartatni a szabályokat**, és a helyi közösségben a rend és jogszabályok mentén való élésnek a feltételei sem maradnak egészek. Mindebből az következik, hogy egy adott közösség tagja, illetve maga a közösség akkor cselekszik a saját érdekében a legbölcsebben, ha segíti azok munkáját, akik abban segítenek, hogy a rend, a szabályok és jogszerűség megtartható legyen. Nyilván az kimondottan látványos, ha valakik ennek a rendnek a megbontására törekednek, és akár azt is el tudják érni, hogy a oly mértékben változzon meg a szabályokhoz igazodásnak a hozzáállása, hogy valóban megkérdőjeleződik egy tanár, vagy más hivatalos személy szerepe, pozíciója (nem veszünk jegyet csoportosan utazva a vonaton, mert úgy véljük, a kalauz ellen felléphetünk agresszíven és akkor nem is kéri a jegyet, megfenyegetjük a tanár, ha rosszabb jegyet ad a gyermekünknek, fenyegetjük az egészségügyi dolgozót, ha úgy véljük, nem végző kellően jól a munkáját, stb.), és eltűnik az a fajta rend, amelyre pedig ezeknek a közösségeknek fel kellene építenünk önmagukat. Viszont arra is törekedni kell, annak is meg kell jelennie, amikor valakik ennek a rendnek a megerősítésére, vagy újbóli megteremtésére törekednek, és ilyen formán tesznek azért, hogy a helybeni állapotok jobb irányba fordulhassanak, és ennek is legalább annyira egyértelműnek és látványosnak kell lennie, mint annak, amikor az előző gondolatsorban szereplő, a rendet szándékkal megbontókat említettük. Nagyon fontos kimondani, hogy **a rend és a szabálykövetés egyfajta bizalmat teremt** (vagyis bizalmat

kellene, hogy teremtsen), amely szerint a közösség egy adott tagja bízik annyira a közösség többi tagjában, hogy elhiggye: mindannyian ezt a rendet és harmóniát törekednek megtartani, éppen ezért válnak mindannyian a közösségnek a tagjává.

A közfeladat-ellátóknak a munkáját természetesen lehet sokkal egyszerűbben is megközelíteni, és sokszor elég csak arra felhívni a figyelmet, hogy a szabályok betartása jelenti a garanciát arra, hogy valakinek kevés dolog miatt kelljen aggódnia. Ugyanakkor azokban a térségekben, vagy közösségekben, ahol magas a hátrányos helyzetű fiatalok száma és aránya, ott megjelenhet már egészen kis kortól is ennek a megközelítésnek a tagadása (nem megyek el dolgozni, nem fizetek adót, nem tartom rendben az ingatlanomat, nem kötök hulladékszállítási szerződést, stb.), ami azt jelenti, hogy ezekben a közösségekben egyre fiatalabb kortól kérdőjeleződik meg a közfeladat-ellátók munkájának a fontossága. Ott, ahol ilyen jelenségek egyértelműen jelen vannak, ott tudatosan kellene tenni azért, hogy ezen változtatni lehessen. Onga városa a méretéből, a saját belső viszonyaiból és kínált közfeladat-szolgáltatásaiból adódóan pont azt a közösség lehet, ahol az ebbe az irányba történő tudatos tevékenységek látványosan segíthetik elő a közösség tagjaiban a fenti gondolatsor megértését és az ahhoz való igazodást, de egyértelműen tenni kellene azért, hogy ennek valóban a részesei legyenek, leginkább a rosszabb társadalmi és gazdasági körülmények között élők. Mindehhez az alábbi konkrét szakmai felvetéseket javaslom a város vezetése és az egyes közfeladat-ellátásban érintett szereplők számára:

- **A Közfeladat-ellátás hetei**

Javasolom, hogy minden esztendőben szerveződjön 2 olyan hét, amikor az adott hét napjain a helyben élők a közfeladat-ellátók jobb, eredményesebb munkájához szükséges együttműködést vitathatják meg, próbálhatják ki – egyértelműen szemléletformálás lenne a cél. A helyi lakosok közelebből is megismerkedhetnek az egyes közfeladat-ellátók munkájával, akik elmondhatják nekik, hogyan segíthetik ők maguk is az ő munkájukat. Az egyes hivatalok, intézmények megnyitása (nyílt napok) mellett felhívhatjuk a figyelmet arra is, hogy milyen karrierlehetőségeket kínál az adott pálya, és kimondottan törekedhetünk arra is, hogy legyenek olyanok, akik érdeklődhetnek helyben az adott feladatok iránt. Javaslatom szerint egy ilyen tematikus hét megszervezhető lenne a nyári hónapokban – kihasználva a jó időt, és azt, hogy talán kevesebb feladattal kell megküzdeni az egyes hivatalokban és szerveknél –, egyet pedig télen, amikor a munka sűrűjébe kaphatnak betekintést az érdeklődők. Cél, hogy

ne csak a közfeladat-ellátók úgynevezett érzékenyítése legyen prioritás, hanem a helyben élők is legyenek nyitottabbak és megértőbbek azokkal szemben, akik őrütk dolgoznak. Kimondottan hasznos lenne néhány ténnyel, számadattal is megismertetni a helyben élőket, amiből kiderülhet, hogy valójában kinek mennyi felelőssége van egy település vezetésének a folyamatában (azaz, ne azt kérjük számon, akinek semmilyen felelőssége és döntési jogköre nincsen egy adott kérdésben), vagy éppen lássák meg a helyi lakosok, hogy mennyit keres egy közfeladat-ellátó, vagy mennyire nehéz a település fejlesztési feladatait jól ellátni, költségvetést tervezni, munkahelyet teremteni, szociális ügyintézőnek lenni, stb.

- **Szakmai előadások a közfeladat-ellátás jelenéről és jövőjéről**

Ez egy olyan tevékenységsor jelöl, amelynek részeként nevesebb előadók érkezhettek a településre, és beszélhetnek arról, hogy milyen általános, országos folyamatok zajlanak, és hogy milyen jövője lehet majd egy-egy közfeladat-ellátási ágának a jövőben. Ezek az előadások arra lesznek igazán alkalmasak, hogy a helyi lakosok lássák, értsék azt, milyen országos szabályozás várható majd a jövőben, és hogy a helyi közfeladat-ellátási szereplőkkel együttműködve hogyan tehetnek azért, hogy Onga város érdekei is érvényesülhessenek. Ezeket az előadásokat a helyi könyvtár és közösségi térben kiválóan meg lehetne szervezni, és annyiban mindenképpen nóvum ez a javaslat, hogy hasonló kezdeményezésekre még nem igazán került sor sem a térségben, sem a megyében. Mindenképpen javasolnám, hogy a megye és a térség fejlesztési lehetőségeinek a jobb megismerhetősége, és az azokhoz való jobb igazodás érdekében fektessen a város arra hangsúlyt, hogy legyenek olyan szereplők is előadások megtartására felkérve, akik a későbbiekben majd ebben az irányban segíthetik a települést. Ugyanide férne bele olyan települések vezetőinek, vagy helyi közfeladat-ellátóinak a meghívása, amelyek a megyében, vagy a térségben jó példának számítanak, és példás szabálykövetés és együttműködés jellemzi a helyi viszonyokat. Ez utóbbi segíthet annak a megértésében, hogy Onga mit tehet ugyanezért majd a jövőben. Számos más településen az ilyen, vagy ehhez hasonló rendezvényeket a rendvédelmi, vagy közfeladatokat-ellátó szervek, szervezetek toborzásra is megpróbálják felhasználni, bízva abban, hogy kínálhatnak egy olyan biztató jövőképet, ami miatt szívesen jelentkeznék majd hozzájuk.

- **Továbbképzési lehetőségek jobb kihasználása a közfeladat-ellátók számára**

Természetesen azoknak a képzése, fejlesztése is kiemelten szükséges, akik a közfeladat-ellátásban érintettek, kiemelten azoké, akik prioritást élvező tevékenységi körökben végzik a munkájukat (egészségügy, oktatás, közrendvédelem). Közülük is ebben a tanulmányban a rendőrök és a polgárőri feladatokat vállalók lesznek nagyon fontosak, akik számára bármilyen típusú továbbképzés arra lesz lehetőség, hogy ne csak a korábban megszerzett, sokszor évtizedekkel ezelőtti tudás határozza meg a feladatok elvégzésének a minőségét, hanem újszerű és gyakorlatias megközelítésekkel is megismerkedjenek. Ez főleg annak a fényében lesz most egészen új távlatokat nyitó lehetőség, hogy a társadalmi felzárkózás kérdése az előzetes szakmai egyeztetések szerint hamarosan a Belügyminisztériumhoz kerül, ami azt is magával hozhatja, hogy az egész kérdéskörnek az állam részéről tanúsított alapvető hozzáállása is megváltozhat. Ez azt jelenti, hogy az állam valószínűleg el szeretne mozdulni abba az irányba, hogy jobb, minőségibb helyi és térségi közigazgatással segítse a helyben élőket és ezzel a társadalmi felzárkózást is. Ehhez valószínűsíthető, hogy minden korábbinál szélesebb körű szakmai továbbképzési lehetőségeket kínál, amelyekre viszont tudatosan kell motiválni a helybeli közfeladat-ellátókat, hogy jelentkezzenek. Addig is, amíg ez egyértelművé válik, mindenképpen javasolnám, hogy a megyei rendőr főkapitányság koordinációja mellett keressék azokat az akkreditált képzési lehetőségeket, amelyeken egyrészt kötelező részt venniük, másrészt segíthetik az eredményesebb feladat-ellátást is. Itt szeretném is felajánlani az általam és néhány közvetlen kollégám által oktatott „Előítélet-mentes kommunikáció” elnevezésű képzést, amellyel a hátrányos helyzetű, a társadalmi felzárkózásban érintett, valamint kimondottan a roma közösségek tagjaival való gyakorlatiasabb, eredményesebb feladat-végzés segíthető elő. Erről a konkrét ajánlásokban az „Akcióterv” részben külön említést teszek még.

7. Akcióterv, szakmai javaslatok

Az alábbiakban olyan feladatok, javasolt teendők részletes felvetései lesznek megismerhetők, amelyek egyértelműen szolgálhatják Onga város eredményes bűnmegelőzési elképzeléseit, valamint változtathatnak egyes rossz irányú folyamatokon. A javasolt teendők egyértelműen csak ajánlások, és azok elindításáról a város vezetése kell, hogy rendelkezzen majd. Az fontos szempont volt a javaslatok megfogalmazásakor, hogy az egyes felvetések ne jelentsenek érdemi anyagi megterhelést a város számára, és vagy kevés forrásból, vagy valamilyen más típusú feladatba beépítve viszonylag egyszerűen és eredményesen megvalósíthatók lehetnek.

- ***Konfliktuskezelési protokoll***

Ez a javaslat egy olyan gyakorlati módszertan kidolgozására és elméletbeli, de valós bevezetésére utal, amely mindenki reménye szerint soha nem kell, hogy a gyakorlatban is kipróbálásra kerülhessen, de mindenképpen szükséges a megléte, és probléma esetén a használata. Célja az, hogy ha a helyi, bármilyen indokból is komolyabbá váló konfliktus a település mindennapi működését, veszélyeztetné, akkor azt hogyan kellene megoldani úgy, hogy ne csak a hatósági eljárásrendre hagyatkozzon a város vezetése, hanem más módszerek is segítsék a helyzet mihamarabbi megoldását, konszolidálását. És bár mostanra már elvéte sem fordulnak elő hasonló esetek, de Gyöngyöspata óta tudható, hogy nagyon könnyen megbomolhat egy helyi közösség és csúszik ki a helyi szereplők kezéből az irányítás. Le kell szögezmem, hogy nem tartok attól, hogy ez egy rövid időn belül eséllyel bekövetkező probléma a város számára, de mindenképpen hasznosnak találnám, ha erre idejekorán fel tudna készülni számos fontos helyi szereplő.

Ha döntés születik a bevezetéséről, akkor ennek a konfliktuskezelési protokollnak az lesz majd a sajátossága, hogy hazai és nemzetközi gyakorlatokból érkező tapasztalatok mellett is elsősorban a helyben élők határozzák meg a tartalmát, ők lesznek azok, akik megmondják, hogy milyen irányelvek és javaslatok szerepeljenek benne. Ezzel azt érzük el, hogy a magukénak érzik azt majd, és bár tényleg az a cél, hogy soha ne kelljen alkalmazni, ha esetleg valamikor mégiscsak szükség lenne rá, akkor a helyben élők – a megalkotói – eredményesen és fenntartások nélkül alkalmazzák majd.

A továbbiakban szereplő képzési lehetőség (Előítélet-mentes kommunikáció) is koncentrárra, hogy a helyben, vagy egy adott térségben dolgozó rendőrök képesek legyenek a

konfliktusokat kezelni, és maguk is aktív részesei legyenek annak, hogy minimálisra lehessen csökkenteni a helybeli feszültségek megjelenését, illetve eszkalálódását.

Itt szeretném megjegyezni továbbá, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzatnak szándékában áll az egész megyére vonatkozóan olyan szakmai tartalmakat kidolgoztatni, amelyek az egyes etnikai csoportok békésebb egymás mellett élését és együttműködését próbálja meg elősegíteni, valamint a helybeli feszültségek és konfliktusok feloldását, kezelését, de ez a legnehezebb helyzetben lévő falvakra fog majd vonatkozni, ugyanakkor alkalmas lehet arra, hogy összevessük majd mindazzal, amit talán Onga városa is szeretne saját magának kidolgozni.

- ***Az Ongai Családvédelmi Akcióterv***

Ez a kezdeményezés abból indul ki, hogy mindennek a család az alapja, és a bűnmegelőzés, illetve a bűnelhagyás témaköre a családban kell, hogy megjelenjen először, valamint az egyes kezdeményezéseknek, változási igényeknek is innen kellene eredniük. A családvédelem kifejezés a javaslatom szerint Ongán alkalmas lenne arra is, hogy ne csak a klasszikusan, szociológiai értelemben közelítsük azt meg, hanem benne megfogalmazódjanak az alábbiak is:

- családon belüli erőszak kérdése
- a család felelőssége a bűnmegelőzés témakörében
- a család lehetőségei, felelőssége, helyzete, ha családtag fogvatartotti helyzetben van
- a család felelőssége és lehetőségei a társadalomba való visszailleszkedés érdekében fogvatartási időszak letelte után
- a család felelőssége, lehetőségei a rendvédelmi pályán való elhelyezkedés érdekében
- a család felelőssége, lehetőségei az ifjúságvédelem, valamint az ifjúsági (fiatalkorúak által elkövetett) bűnözés kérdéskörében

A fenti témakörökben a helyi roma nemzetiségi önkormányzat, az illetékes helyi és megyei rendőri szervek, család és gyermekvédelmi munkatársak, valamint a helyi roma és nem roma magánszemélyek tehetnek sokat azért, hogy nyilvános szakmai fórumokon, filmvetítéseken, közösségi rendezvényeken erről a témáról beszélni, egyeztetni lehessen, és megpróbáljunk a közösségen belül egyfajta egységes álláspontot kialakítani, illetve olyan minimumokat és

maximumokat meghatározni, amelyeket mindenki elfogad és tiszteletben tart. Mindemellett arra is szükség lenne, hogy a lehető legtöbb család próbáljon példaértékű magatartást felmutatni, és legyen annyira szabálykövető, amennyire az csak lehetséges. Ez nagy valószínűséggel ösztönzőleg hathat a többi családra, és az egyes magánszemélyekre is, valamint a közösségi morált is emelheti. Nagyon fontos, hogy minél több család marad egyben és él harmóniában, tagjaik egymást segítve, annál valószínűbb, hogy lesz egy olyan alap, amelyre folyamatosan támaszkodva lehet erősíteni a helyi közösség rendpártiságát, elvárni a többségük szabálykövetését

- ***Ping-pOnga – a Labdát Püföld! – ifjúsági bűnmegelőzési tájékoztató program sport-tevékenységekkel és kiscsoportos beszélgetésekkel együttesen***

Ennek a program-javaslatnak az a célja, hogy a helyi fiatalok elsősorban a sport felé fordulva találják meg a szabadidő hasznos eltöltésének a lehetőségét, és tegyék ezt úgy, hogy felhívjuk a figyelmüket arra, a város milyen kiváló asztaliteniszezőt adott a világnak. Az asztalitenisz évtizedek óta töretlen népszerűségnek örvend Magyarországon, függetlenül attól, hogy ki milyen társadalmi csoporthoz tartozik. Azért is jó, mert nem tesz különbséget a nemek között (fiú is játszhatja lány ellen), és életkor alapján sem élesek a különbségek a játékosok között. Ugyanakkor kellően dinamikus ahhoz, hogy levezethesse a feszültséget, energiát, illetve lehetőséget ad a versengésre, a játékosok törekedhetnek a másik legyőzésére.

Javaslom, hogy kerüljön kialakításra egy olyan közösségi tér, amely elsősorban az asztaliteniszről szól (vagy ha nem állandó jelleggel, akkor esetleg időszakosan maga a könyvtár és közösségi ház is alkalmas lehet erre), és amelyben a sport mellett minden alkalommal a legfiatalabb korosztály a játékot követően megbeszélheti szakember moderálása mellett azokat a kihívásokat, amelyek az ifjúsági bűnözéssel kapcsolatban folyamatosan fenyegetik a helyi fiatalokat. Javasolnám azt is – bár ehhez a helyi pedagógusok is szükségesek – hogy a felbukkanó iskolai feszültséget és erőszakot is meg lehetne próbálni a sport által rendezni.

- **Ifjúsági Polgárőr Klub létrehozása**

A helyi polgárőrség mintájára és az ő segítségükkel a nyári hónapokra javasolom egy olyan ifjúsági polgárőr klub létrehozását, amelynek tagjai elsősorban olyan fiatalok lennének, akik érdeklődnek a rendvédelem iránt. Bár jogosultságuk semmilyen intézkedésre nem lenne, érdemben segíthetnék a valódi polgárőrök munkáját azzal, hogy a környezetükben

tapasztalható bármilyen rendellenességet jelenteni tudnák a valódi polgárőröknek, vagy a rendőri szerveknek. Ehhez egyen-pólót és akár páronként egy-egy PMR rádiót is kaphatnának. Megszervezhető lenne, hogy rendszeresen „járőrözzenek” a nyári hónapokban a város olyan részein (játszóterek, közösségi terek, elhagyatottabb részek), ahol nagyobb eséllyel találkozhatnak valamilyen szabálytalansággal, szabályszegéssel, vagy olyan cselekménnyel, amelyhez hivatalos intézkedés szükséges. A klub akkor lehet igazán sikeres, ha a „nyitott szemmel járás mellett” olyan önkéntes feladatokat is vállalnának, amellyel példát mutathatnak (pl. szemétszedés, idősök segítése, korrepetálás/tanulási segítség megszervezése, stb.)

- **A szinte mindenhez értő rendőr: az egyenruhás közösségfejlesztő és szociális munkás**

Már említettem, hogy a társadalmi felzárkózás kérdése a jelek szerint átkerül hamarosan a Belügyminisztériumhoz, és várhatóan megnő majd az államigazgatás és a közrendvédelem fejlesztésének az igénye a kormányzat részéről, amely a legalsóbb szinteken is megjelenhet majd. Ennek egyik érdekes eleme lehet majd az a javaslat, amely azt célozza, hogy a helyi rendőri szervek ne csak rendőrök legyenek, hanem egyben olyan helyi hivatalos személyek is, akik alkalmasak lehetnek a rendvédelmi és bűnüldözési feladatok mellett helyben közösségfejlesztési teendőket is ellátni, valamint bizonyos értelemben véve kvázi szociális munkások is lehetnek. Ez azért lenne nagy segítség, mert komoly szakemberhiány jellemző a teljes hazai igazgatási ágazatban, valamint komoly segítség lenne a szabálykövetőbb, és jogszabályokat követő közösség megteremtése érdekében. Ehhez természetesen az szükséges, hogy a maguk a rendőrök ne idegenkedjenek attól, hogy ilyen személettal, ilyen megközelítéssel is rendelkezniük kell a munkájuk során, valamint, hogy az ehhez szükséges tudást is elsajátítsák. Nagyon fontos egyértelművé tenni: nem azt kérjük, hogy a rendőrök ne legyenek rendőrök többé, hanem azt, hogy sokkal többek is legyenek annál, azaz, olyan helyi szereplők, akik önmaguk nagyon sokat tehetnek a helyi közösség megerősítéséért. Az ehhez szükséges tudást kínálhatja a későbbiekben maga a Belügyminisztérium is (vagy éppen a megyei rendőr-főkapitányság, esetleg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem), de önálló elhatározásból adódóan mozdulhatunk abba az irányba is, hogy helyben mi magunk próbáljuk meg a helyi rendőrök számára ezt a tudást és újszerű megközelítést felkínálni – de ez csakis önkéntes alapon történne, bár egyértelműen sokat segíthet abban, hogy eredményes

bűnmegelőzési és bűnelhagyási stratégiát valósíthassunk meg közösen Ongán. A közösen ebben az esetben azt jelenti, hogy romaügyi szakértőként magam is örömmel segíteném a helyi rendőri állomány felkészítését, illetve, hogy a következő javaslati programban szereplő „Előítélet-mentes kommunikáció” elnevezésű akkreditált képzés tematikája alkalmas arra, hogy azt a látásmódot megismerjék és elsajátítsák, alkalmazzák.

- **Előítélet-mentes kommunikáció**

Évek óta foglalkozom rendőrök továbbképzésével, több száz főt oktattam már le egy kisebb szakértői csoport vezetőjeként, többek között a megyei rendőrkapitányság szervezésében a megye több településén is már (Ózd, Miskolc, Edelény). Az alábbiakban ennek a képzésnek a rövid összefoglalója olvasható:

„Előítélet-mentes kommunikáció - azaz, hogyan dolgozzunk eredményesen, konfliktusoktól mentesen (vagy kevesebb konfliktussal) a társadalom jól azonosítható kisebbségi csoportjaival (elsősorban a hazai cigányokkal)

A mai modern világban a közfeladatok ellátásához kiemelten fontos a jó kommunikáció, főleg azoknál a szervezeteknél, azoknál a testületeknél, amelyek a társadalom valamilyen kisebbségével, jellemző tulajdonsággal bíró csoportjával gyakrabban találkoznak a munkájuk során. Ma már egy jó rendőr egyszerre mediátor, pszichológus és pedagógus is egyben, miközben elsődleges feladata továbbra is a közrend fenntartása, és a bűn üldözése.

De vajon mennyire könnyű ezt egy olyan világban, ahol a társadalom változása messze megelőzi a jogszabályok változását, és a mindennapok gyakorlatában a közfeladat-ellátás sokszor hátrányban van a megváltozó körülményekkel szemben? Vajon mennyire könnyű a sztereotípiákat hátrahagyva úgy ellátni közfeladatot ma Magyarországon, hogy az még modern, haladó jellegű legyen, kellően nyitott és közben megcáfolja az erőszakos szervezetekkel szemben megfogalmazott általános társadalmi előítéleteket? Erre keresi a választ a tréning, amely az alábbi területeken segít a résztvevőknek új elméleti és gyakorlati tudáshoz jutni, valamint egyes képességeket, készségeket fejleszteni:

- Az előítéletek, mint természetes emberi jellemzők
- Az előítéletek klasszikus csoportjaival (cigányok és más nemzeti/etnikai kisebbségek, homoszexuálisok, szexmunkások) való rendőri munka nehézségei

- A közfeladat-ellátás nehézségei – előítéletek a közfeladat-ellátókkal (pl. rendőrökkel) szemben
- Az esélyegyenlőség kérdése
- A hazai cigányság, mint a társadalom, a kormány és a közfeladat-ellátók előtt álló kiemelt kihívás
- A hazai cigány közösségek belső lélektana, azaz, van-e közösségi másság?
- Hogyan kell viszonyulni klasszikus kisebbségi, vagy sérülékeny csoportokhoz (homoszexuálisok, nők, arabok, migránsok, szexmunkások) adott konkrét helyzetekben?
- Testületen belüli előítéletek megélése, kezelése

A 12 órás tréning segít felszabadítani számos belső frusztrációt, építi a rendőri közösséget, miközben megérteti, hogy miért kiemelten fontos az, hogy a munkájuk során a rendőrök ebben a kérdéskörben a lehető legjobban teljesítsenek a jövőben.

A tréning kínálja a mediációs képességek fejlesztését, jobb kommunikációt, a cigány közösségekkel, valamint más sérülékeny, vagy kisebbségi csoportokkal való eredményes munka lelki és közösségi hátterének a megértését, valamint interaktív feladatokon keresztül segít valós és képzelt helyzetek megoldásában. Segít ez előítéletek megfelelő kezelésében.

A képzés tananyagának kidolgozója Forgács István, független romaügyi szakértő, aki másfél évtizede segíti hazai és nemzetközi szervezetek munkáját, és aki korábban több megyei rendőrkapitánysággal együttműködve, valamint saját tapasztalatait felhasználva dolgozta ki képzés tematikáját. A tréning további előadói kiváló kommunikációs szakemberek, akik a munkájuk során folyamatosan foglalkoztak a társadalmi felzárkózás kérdésével, egyes kisebbségek helyzetével, hazai és nemzetközi szervezeteknél szereztek tudást és tapasztalatot, valamint értik és ismerik a hazai rendvédelmi szervek jelenlegi belső működési mechanizmusait és jellemzőit.

8. Merre, hogyan tovább, mit érdemes a város vezetésének maga előtt látnia?

A jövőt illetően úgy vélem, mindenképpen szükséges, hogy a helyben élők kellően fontosnak tartsák a közbiztonság kérdését – az összes fenti javaslat, és a stratégia egészét átható szemléletmód erről szólt mindeztáig. Amennyiben ez sikerül, akkor a település vezetése folyamatosan szembetalálja magát egy olyan társadalmi minimum-elvárással, amelyet biztosan örömmel próbál majd meg kiszolgálni – gyakorlatilag már maga ez a stratégia is ezt a célt szolgálja. Ehhez viszont a település mindenkori vezetésének kell folyamatosan nyitott szemmel és nyitott füllel járva azon gondolkodnia, hogy hogyan tehetné jobbá a helybeni viszonyokat – akár az én fenti javaslataim teljes mellőzésével is, más felvetések alkalmazásával esetleg. Az a lényeg, hogy a helyben élők érezzék azt, hogy van értelme megfogalmazniuk az elvárásaikat, mert az eljut a helyi politika formálóihoz és a helyi döntéshozókhoz.

Mindezek mellett nagyon örülnék annak is, ha Onga proaktív módon kifejezné a térség, de akár az egész megye számára azt, hogy nem másokra vár, hanem önállóan, saját indíttatásból is képes lehet jó programokat kidolgozni, elindítani és megvalósítani. Ehhez mindenképpen hasznos lenne a megyei közgyűlés hivatalával folyamatosan szakmai egyeztetéseket folytatni, valamint olyan más szereplőkkel, akiknek a munkája, felelőssége erre biztosan kiterjed. Ehhez érdemes lenne média-, és marketingeszközöket használni, sőt, önálló stratégiát is kidolgozni arra, hogy Onga város saját bűnmegelőzési feladatait hogyan promótáljuk majd megyei és országos szinteken.

Fontos cél lenne még mindezekén túl, ha el tudnánk érni, hogy a város reputációja, megítélése azért is változna, mert egy fejlődő, biztonságos (és számos saját javaslatot kidolgozó és elindító) kisváros képét látna mindenki maga előtt, ha Onga szóba kerül. Azaz, egy olyan városét, és ami vonzó lehet további kisgyermekes beköltözőknek, vagy azoknak, akik eddig vacilálnak, hogy helyben, vagy egy nagyobb városban (Miskolc, Budapest, London) képzeljék el a jövőjüket és a boldogulásukat. Utóbbiak meggyőzésére is kiválóan alkalmas lesz, ha ebben proaktívan jár el a település.

Mindezekén túl a megyei fejlesztéspolitika nyomvonalában is meg kell jelennie a városnak, azaz, folyamatosan keresni kell a Megyei Közgyűlés hivatalával a kapcsolatot, valamint a megye számára idén elkészülő Középtávú Felzárkózási Stratégiának is a részévé kellene válni, meg kell fogalmazni az elvárásokat és látni kell a lehetőségeket. A megyei és a helyi roma nemzetiségi önkormányzat kulcsszereplő lehet a jövőben, mint ahogyan azok civil szervezetek is, amelyek további lehetőségeket kínálnak nagyon sokak számára szerte a megyében a bűnmegelőzés kérdéskörben.

**Kivonat Onga Város Önkormányzata Képviselő-testülete
2019. június 11. napján tartott nyílt ülésének jegyzőkönyvéből**

**Onga Város Önkormányzata Képviselő-testülete
41/2019. (VI.11.) határozat:**

Tárgy: Onga város Bűnmegelőzési Stratégiájának elfogadása

Onga Város Önkormányzata Képviselő-testülete megtárgyalta a „Javaslat Onga város Bűnmegelőzési Stratégiájának elfogadására” című előterjesztést és az alábbi határozatot hozza:

Onga Város Önkormányzata Képviselő-testülete az előterjesztés melléklete szerinti tartalommal elfogadja Onga város 2019-2024. évekre vonatkozó Bűnmegelőzési Stratégiáját.

Felelős: polgármester
Határidő: folyamatos

K. m. f.

dr. Nevelős Szabolcs sk.
jegyző

dr. Madzin Tibor
polgármester távollétében

Rózsa László sk.
alpolgármester

A kiadmány hitelül:

